

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

T.C.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

**KÜLTÜREL MİRAS TURİZMİ KAPSAMINDA BİR ROTA
ÖNERİSİ: BURDUR ŞEHİRİ ÖRNEĞİ**

Hafize Belgin ÖZEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. İlker YİĞİT

Doç. Dr. Fatih ADIGÜZEL

BURDUR – 2024

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

KÜLTÜREL MİRAS TURİZMİ KAPSAMINDA BİR ROTA
ÖNERİSİ: BURDUR ŞEHİRİ ÖRNEĞİ

Hafize Belgin ÖZEN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. İlker YİĞİT
Doç. Dr. Fatih ADIGÜZEL

Üye: Doç. Dr. Mustafa UTLU
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Melih ÖZDEMİR

BURDUR – 2024

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim- Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “Kültürel Miras Turizmi Kapsamında Bir Rota Önerisi: Burdur Şehri Örneği” adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik ve etik kuralları ihlal etmediğimi, tezimin özgün olduğunu, başvurduğum kaynakları metin içinde, dipnotlarda ve kaynakçada eksiksiz ve bilimsel kurallara uygun olarak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Hafize Belgin ÖZEN

25.07.2024

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında emeği geçen pek çok kişi bulunmaktadır. Öncelikle, tezimin her aşamasında bana rehberlik eden, engin bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren, desteğini ve sabrını hiçbir zaman esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. İlker YİĞİT'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Hocam, bu süreç boyunca verdiğiniz destek, sabır ve yol göstericiliğiniz olmasaydı bu çalışmayı tamamlamak mümkün olmazdı. Size minnettarım. İkinci danışmanım olarak tezime katkı sunan Doç. Dr. Fatih ADIGÜZEL hocama şükran borçluyum. Tez savunmamda yer alan Doç. Dr. Mustafa UTLU ve Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Melih ÖZDEMİR'e değerli katkılarından dolayı şükranlarımı sunarım.

Tezimin haritalarının yapımı esnasındaki yardımlarından dolayı, Arş. Gör. Alperen ÖZDEMİR ve doktora eğitimine devam etmekte olan Ziya Çağrı YAZGAN' a, fotoğraflar noktasında yardımlarından ötürü Tutku Fulya ÜNAL' a, tez süresince her zaman yanımda olan arkadaşlarım Abdullah IŞIK, Merve KARABIYIK ve Burçin KARA'ya çok teşekkür ederim. Son olarak da aileme, çok teşekkür ederim. Özellikle bana her zaman inandığı, *“önce okul kızım, ben okuyamadım sen oku bunun için ben her zaman yanımdayım”* diyen annem Şeniz ÖZEN'e çok teşekkür ederim. Desteğin olmasaydı buralara gelemezdim...

Tezimi 2021 yılında kaybettiğimiz, Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü'nden değerli sıra arkadaşım Burak ÖZYÜREK' e adıyorum.

Burdur, 2024

(ÖZEN, Hafize Belgin, *Kültürel Miras Turizmi Kapsamında Bir Rota Önerisi: Burdur Şehri Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2024*)

ÖZET

Farklı kültürlerle olan ilginin günden güne artması seyahat faaliyetlerinin artmasına, gelişmesine neden olmuştur. Turizm şehirlerarası, ülkeler arası ve nihayetinde milletlerarası kültürel faaliyetleri yönlendiren bir araçtır. Bu tez çalışması, Burdur şehir merkezinin kültürel miras potansiyeline dikkat çekmeyi, tarihi kent kimliğini vurgulamayı ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Tez çalışmasında bu amaç kültürel mirasın korunmasında bir araç durumunda bulunan “kültürel rota” kurgusu bağlamında ele alınacaktır. Çalışma alanında dağınık halde bulunan tarihi yapıları kültürel rota güzergahları ile bir araya getirilerek yapılar arasındaki kopukluklar giderilecek, bölge bütüncül olarak ele alınacaktır. Kültürel rota kurgusu içerisinde genel güzergahlara ek olarak planlanan tematik rotaların Burdur merkezinin çeşitli özellikleri ön plana çıkarılmak ve bu yapılara dikkat çekmek istenmektedir.

Kültürel miras değerini korumada bir araç haline gelen kültür rotası aracılığıyla bu bölgenin kültür mirasına yönelik bir rota çizilmiştir. 16 duraktan oluşan bu rota ile, tez kapsamında ileride gerçekleştirilecek uygulamalar için bir model oluşturulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kültür, Kültürel Miras, Kültürel Mirasın Korunması, Turizm, Kültür Rotaları, Burdur.*

(ÖZEN, Hafize Belgin. A Route Suggestion within the Scope of Cultural Heritage Tourism: The Example of Burdur City. Master Thesis, Burdur, 2024)

ABSTRACT

The increasing interest in different cultures day by day has led to the increase and development of travel activities. Tourism is a tool that directs intercity, intercountry and ultimately international cultural activities. This thesis study aims to draw attention to the cultural heritage potential of Burdur city center, emphasize the historical city identity and contribute to the preservation of cultural heritage.

In the thesis study, this aim will be discussed in the context of the "cultural route" concept, which is a tool in the protection of cultural heritage. By bringing together the scattered historical structures in the study area with cultural route routes, the gaps between the structures will be eliminated and the region will be addressed holistically. In addition to the general routes within the cultural route setup, it is desired to highlight the various features of Burdur center and draw attention to these structures in the planned thematic routes.

A route has been drawn for the cultural heritage of this region through the cultural route, which has become a tool in preserving the cultural heritage value. With this route consisting of 16 stops, it is aimed to create a model for future applications within the scope of the thesis.

Key Words: *Culture, Cultural Heritage, Protection of Cultural Heritage, Tourism, Cultural Routes, Burdur*

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	i
ETİK BEYAN METNİ.....	ii
TEŞEKKÜR METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
HARİTALAR DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
GİRİŞ	1
Çalışmanın Amacı	1
Kapsam ve Yöntem	2
Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Genel Coğrafi Özellikleri.....	3
Literatür Değerlendirmesi: Kültür Rotası ile İlgili Çalışmalar	7
Kavramsal Çerçeve	9
Kültür	9
Kültürel Miras	11
Kültür Turizmi.....	12
Sürdürülebilir Kültür Turizmi	14

BİRİNCİ BÖLÜM

BURDUR ŞEHRİNİN TARİHÇESİ

1.1. Limobrama'dan Burdur'a	15
1.2. Eskiçağ Döneminde Burdur ve Çevresi	16
1.3. Antik Dönemde Burdur ve Çevresi	17
1.4. Burdur'un Türkler Tarafından Fethi ve Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi.....	17
1.5. Osmanlı Devleti Döneminde Burdur Şehri	18
1.6. Millî Mücadele ve Cumhuriyet Dönemlerinde Burdur Şehri	19

İKİNCİ BÖLÜM

BİR KAVRAM OLARAK KÜLTÜR ROTASI

2.1. Kültürel Rotaların Anlamı/Tanımı	20
2.2. Kültür Rotalarının Tarihi	22

2.3. Kültürel Rota Sınıflandırılması	23
2.4. Türkiye’deki Kültür Rotaları.....	24
2.5. Avrupa’dan ve Dünya’dan Kültür Rotaları Örnekleri	25
2.5.1. “UNESCO Diyalog Yolları Programı”	25
2.5.2. Avrupa Konseyi “Kültürel Rotalar Programı”	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURDUR ŞEHİRİ ROTA ÖNERİSİ

3.1. Rota Durakları.....	29
3.1.1. Durak 1: Baltaoğlu Hamamı	29
3.1.2. Durak 2: Doğa Tarihi Müzesi.....	30
3.1.3. Durak 3: Hacı Rahmi Sultan Türbe ve Mescidi.....	32
3.1.4. Durak 4: Ark Su Terazisi.....	34
3.1.5. Durak 5: Hoca Bali Hamamı.....	35
3.1.6. Durak 6: Şeyh Sinan Cami.....	37
3.1.7. Durak 7: Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi	38
3.1.8. Durak 8-9: Mısırlılar Evi ve Su Terazisi	39
3.1.9. Durak 10: Baki Bey Konağı:.....	41
3.1.10. Durak 11: Saden Cami ve Kütüphanesi	43
3.1.11. Durak 12: Hecin Dede Cami	44
3.1.12. Durak 13: Taş Oda Gastronomi Mutfağı.....	46
3.1.13. Durak 14: Burdur Ulu Cami ve Yukarı Pazar	48
3.1.14. Durak 15-16: Burdur Arkeoloji Müzesi ve Pirkulzade Kütüphanesi	51
3.2. Burdur Kültür Rotası Network (Ağ) Analizi.....	53
3.3. Gezinin Maliyeti.....	54
3.4. Konaklama İmkanları.....	55
3.5. Restoranlar	56
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	57
ÖNERİLER.....	60
KAYNAKÇA	62
ÖZGEÇMİŞ	66

KISALTMALAR

ÇEKÜL	: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
ICOMOS	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
KM	: Kilometre
M.	: Miladi
M.Ö.	: Milattan Önce
MAX. SIC.	: Maksimum Sıcaklık
MİN. SIC.	: Minimum Sıcaklık
ORT. SIC	: Ortalama Sıcaklık
SSE	: Güney Kerte Doğu
STK	: Sivil Toplum Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
WWF	: Uluslararası Doğa Koruma Kurumu

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Burdur Şehri Lokasyon Haritası.....	4
Harita 2. Burdur Şehri Çevresinin Fiziki Haritası	5
Harita 3. Türkiye Kültür Rotaları.....	25
Harita 4. Burdur Şehri Kültürel Rota Haritası.....	28
Harita 5. Baltaoğlu Hamamı	30
Harita 6. Burdur Doğa Tarihi Müzesi Konum Haritası	32
Harita 7. Hacı Rahmi Sultan Türbesi Konum Haritası.....	33
Harita 8. Ark Su Terazisi Konum Haritası	34
Harita 9. Hoca Bali Hamamı Konum Haritası.....	36
Harita 10. Şeyh Sinan Cami Konum Haritası	37
Harita 11. Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi Konum Haritası	39
Harita 12. Mısırlılar Evi ve Su Terazisinin Konum Haritası	40
Harita 13. Baki Bey Konağı Konum Haritası.....	42
Harita 14. Saden Cami ve Kütüphanesi Konum Haritası	44
Harita 15. Hecin Dede Cami Konum Haritası	45
Harita 16. Taş Oda ve Gastronomi Mutfağı Konum Haritası	46
Harita 17. Burdur Ulu Cami ve Yukarı Pazar Konum Haritası.....	48
Harita 18: Burdur Arkeoloji Müzesi ve Pirkulzade Kütüphanesi Konum Haritası	51
Harita 19. Burdur Şehri Kültür Rotası Network Analizi	53

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sagalassos Antik Kenti	17
Şekil 2. Burdur'da Salı Pazarı'nın Kurulduğu Uzay Çatı	27
Şekil 3. Baltaoğlu Hamamı Konum Haritası	30
Şekil 4. Doğa Tarihi Müzesi'nin İçi	31
Şekil 5. Burdur Doğa Tarihi Müzesi'nin Dışarıdan Görünüşü	32
Şekil 6: Hacı Rahmi Sultan Türbesi	33
Şekil 7. Ark Su Terazisi Fotoğrafı	35
Şekil 8. Hoca Bali Hamamı	36
Şekil 9. Şeyh Sinan Cami	38
Şekil 10. Şeyh Sinan Cami Haziyesi	38
Şekil 11. Derviş Mehmed Paşa Kütüphanesi	39
Şekil 12: Mısırlılar Evi	40
Şekil 13: Su Terazisi	41
Şekil 14. Baki Bey Konağı Baş Oda	43
Şekil 15. Saden Cami	44
Şekil 16: Hecin Dede Cami	45
Şekil 17: Taş Oda ve Gastronomi Mutfağı	47
Şekil 18. Yukarı Pazar	49
Şekil 19. Burdur Ulu Cami	50
Şekil 20: Burdur Arkeoloji Müzesi Bahçesi	52
Şekil 21. Pirkulzade Kütüphanesi	52

GİRİŞ

Kültürel miras, son yıllarda artan önemiyle kültür turizminin temel unsurlarından biri haline gelmiş ve turizmin ekonomik değer olarak kabul ettiği bir kavram olarak benimsenmiştir. Bu bağlamda *kültürel miras, toplumun karakteristik özelliklerini en iyi şekilde yansıtan ve cazip bir turistik ürün olarak değerlendirilen önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi çevrenin korunması, tarihi yerleşimlerin yok olmaktan kurtarılması ve kültürel mirasın günümüz yaşamıyla bütünleştirilmesi gerekliliği, bu mirasın önemini giderek artırmaktadır. Ancak, birçok kültürel miras unsuru hâlâ yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır* (Yılmaz, 2021: 1). Bu durum, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği ile turist profilindeki değişim arasındaki ilişkiyi daha da belirgin hale getirmektedir. Yıl boyunca sık sık yapılan kısa süreli seyahatlerde, dinlenmeye ve keşfetmeye önem veren, kültürel ve çevresel farkındalığı yüksek turistler gözlemlenmekle birlikte tüm bu gelişmeler kültür turizminin temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, kültür rotaları önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Özer, 2018:1).

Kültür rotaları kavramı, 1960'lı yıllarda kültürel mirasın seyahatler yoluyla yeniden keşfedilmesi ve tanıtılması amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu rotalar boyunca yürüyen turistler, sadece kültürel mirasın topluma katkılarını deneyimlemekle kalmayacak, aynı zamanda bu alanların korunması ve sürdürülebilirliği konusundaki farkındalıkları da artıracaktır. Bu bağlamda, kültür rotaları hem turistik deneyimi zenginleştiren hem de mirasın korunmasına katkı sağlayan önemli araçlardır (Kuruç, 2018: 1-2).

Bu çalışmada idari bölünüşe göre Burdur'un merkez ilçesinde bulunan kültürel eserlerin belirlenmesi, kültür turizmine kazandırılması ve taşınmaz kültürel mirasın korunarak yok olmasının önlenmesi amacıyla bir kültürel rota oluşturulması hedeflenmektedir. Bu sayede, bölgedeki taşınmaz kültürel mirasın sürdürülebilir bir şekilde korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yanı sıra kültürel zenginliğin ve tarihî önemin toplum genelinde daha geniş bir farkındalıkla paylaşılması mümkün olacaktır.

Çalışmanın Amacı

Burdur şehir merkezinde 20. yüzyılda başlayan nüfus artışı ve betonarme yapılaşmalarının yoğunlaşması, bölgedeki tarihi yapıların zamanla mahalle aralarında kaybolmasına neden olmuştur. Bu durum, şehrin tarihi kent kimliğinin unutulmaya

başlanmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, eldeki tez çalışması Burdur şehir merkezinin kültürel miras potansiyelini vurgulamayı, tarihi kent kimliğini ön plana çıkarmayı ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Araştırmada, Burdur şehrindeki somut kültürel mirası korumak amacıyla kapsamlı bir kültürel miras rotası oluşturmayı hedeflemektedir. Bu rotalar, bölgedeki tarihi yapıları organize ederek ve aralarındaki ilişkileri güçlendirerek bölgenin kültürel zenginliğini bütünsel bir perspektifle koruma altına alacak şekilde tasarlanacaktır. Bu yaklaşım, Burdur'un zengin kültürel mirasını turizm potansiyeli açısından değerlendirerek, geçmişten günümüze uzanan zengin tarihi ve coğrafi dokuyu anlamlandırmayı ve koruma altına almaya yönelik bir çabadır. Ayrıca, kültürel rota kurgusu içinde özel tematik rotaların çıkarılması, Burdur'un çeşitli kültürel özelliklerini derinlemesine keşfetmeyi ve bu değerleri geniş kitlelere tanıtmayı hedeflemektedir.

Kapsam ve Yöntem

Türkiye, yalnızca doğal güzellikleriyle değil, aynı zamanda coğrafi konumu, sahip olduğu coğrafi özellikler ve iskân tarihinin köklü geçmişi gibi özellikleri nedeniyle zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Görünür vaziyetteki kültürel mirasıyla adeta bir "açık hava müzesi" özelliği taşımaktadır. Bu özelliği, kültürel miras araştırmalarının merkezinde yer almasını sağlamakta ve gelecekte yapılacak keşifler için önemli bir kaynak potansiyeli sunmaktadır (Gümüşçü, 2018: 99). Bugünün akademik disiplinleri, bu zengin mirasın derinliklerine inerek tarihi, sanatsal ve sosyal açıdan çeşitli perspektiflerden ele almaktadır.

Gerçekleştirilen bu çalışma ise, genel olarak bir coğrafya çalışması içerisinde değerlendirilmekle birlikte, kullanılan teknik, yöntem ve bakış açısında bağlamında özelde tarihi coğrafya perspektifini benimsemektedir. Çalışma kapsamda, mekânsal odak noktası olarak Burdur şehri seçilmiş olup, zaman boyutunda ise günümüz şehir peyzajında bulunan tarihi mimari yapıları kapsamaktadır.

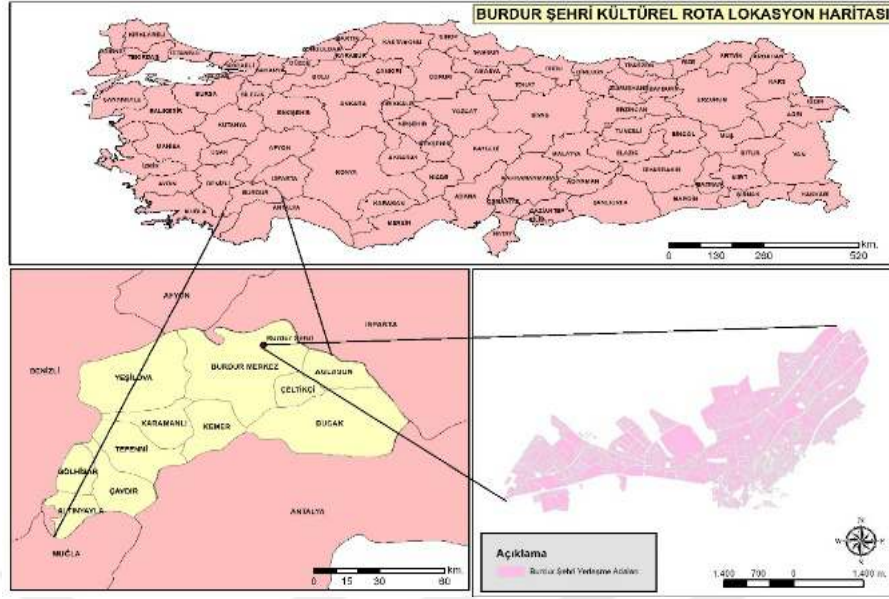
Çalışma yöntem açısından 3 ana bölümden oluşmaktadır. Bu kapsamda öncelikle kültür rotasının belirlenmesi amacıyla sahada 09.11.2023 ve 19.06.2024 tarihleri arasında iki defaya mahsus olmak üzere arazi çalışması gerçekleştirilmiştir. Arazi çalışması çerçevesinde İl Kültür Turizm Müdürlüğü, valilik ve diğer ilgili kurumlar ziyaret edilerek kültürel derinlik barındıran kamu ve sivil mimari yapılarına dair bilgiler temin edilmiştir.

Daha sonraki arazi çalışmasında ise ilgili yerler tek tek ziyaret edilerek konumları saptanmış, görsel materyaller temin edilmiş ve yerel halk ile mülakatlar yapılmıştır. Bir sonraki aşamada literatüre dayalı olarak hem Burdur şehir merkezinde bulunan kültürel miras unsurları hakkında bilgi edinilmiş hem de kültürel turizm kapsamında oluşturulan turizm rotalarının mahiyetine dair okumalar yapılmıştır. Son aşamada ise hem sahada elde edilen bilgiler hem de literatüre dayalı yapılan okumalar neticesinde Burdur şehri kültürel miras rotası oluşturulmaya çalışılmıştır.

Burdur şehri için kültürel rotanın haritalandırılması, coğrafi bilgi sistemleri (CBS) araştırmalarında yaygın olarak kullanılan ArcGIS 10.5 yazılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, önceden belirlenen kültürel miras unsurlarının konumları, uygulama içi harita hizmeti olan “base-map” kullanılarak belirlenmiş ve envanter verisi oluşturulmuştur. Ardından, Burdur şehrini ziyaret etmek isteyen bir turist için en etkin rotayı izlemesi için rota güzergahı belirlenmiştir. Bu süreçte, şehrin genel kültürel rota haritası oluşturulmuş ve her bir güzergahın detaylarını içeren spesifik haritalar hazırlanmıştır. Böylelikle ziyaretçilerin, turistlerin gezilerini planlamaları ve Burdur’un kültürel zenginliklerini keşfetmelerinin kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

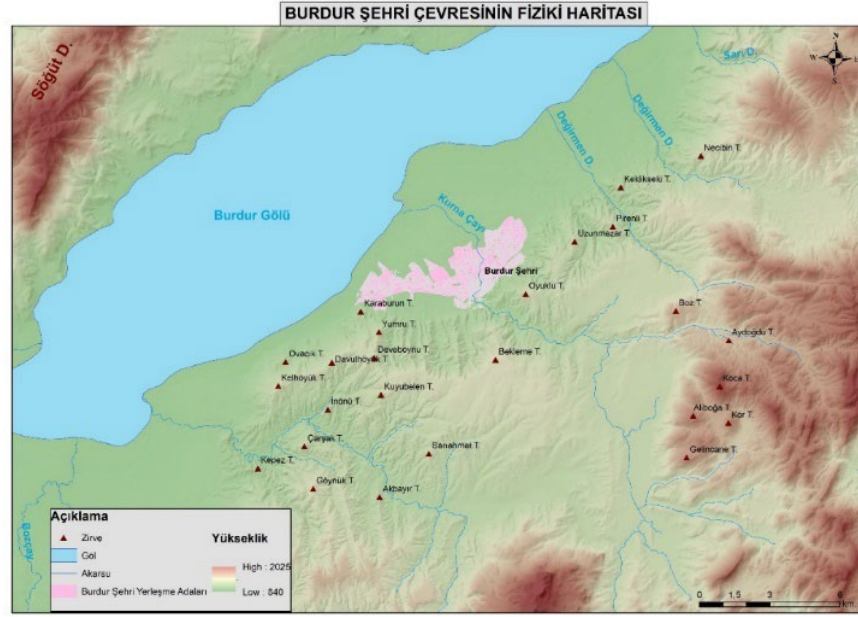
Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Genel Coğrafi Özellikleri

Burdur şehri, Akdeniz Bölgesi, Antalya Bölümü, Göller Yöresi’nde yer almakta olup aynı zamanda Burdur ilinin merkez ilçesi durumundadır. Vilayet sınırları açısından bakıldığında Burdur ili kuzeyde Afyonkarahisar, doğuda Isparta, batıda Denizli, güneyde Antalya ve güneybatıda Muğla illeri ile komşudur (Harita 1).

Harita 1. Burdur Şehri Lokasyon Haritası

Burdur, Türkiye'nin güneybatısında G ller Yöresi olarak adlandırılan bölgenin batı kısmında, İç Anadolu ve Ege bölgelerini Akdeniz'e Bölgesi'ne ba layan bir şehir konumundadır (Atayeter ve Yayla, 2021: 15). Burdur şehri, Burdur Gölü'nün güneydoğu kıyısında konumlanmıştır. Şehir, Burdur Gölü'ne akış gösteren Kurna Deresi'nin üzerinde yer almakta olup, deniz seviyesinden 940 ila 1030 metre yükseklikte eğimli bir arazi üzerine kurulmuştur (Tuncel, 1992: 426). Kent, Kuzeydoğu-Güneybatı yönünde uzanan ve tektonik kökenli olan ve aynı adla anılan depresyonda kurulmuştur (Harita 2). Bu depresyonun uzunluğu 53 km, genişliği ise 14 km'dir. Depresyonun kuzey ve kuzeybatı kısımları, Acıgöl depresyonu ile sınır olan S   t Dağları tarafından  vrelenmiştir. Güney ve g neydo usu ise, fay hatlarıyla ayrılan neojen formasyonların aşınım yüzeyi üzerinde yer almaktadır ( etin, 2007: 2).

Harita 2. Burdur Şehri Çevresinin Fiziki Haritası

Burdur il genelinde, Mezozoik ve Tersiyer dönemler başta olmak üzere, Kuvaterner ve bazı bölgelerde Permiyen yaşlı arazilerden oluşan karmaşık bir jeolojik yapı bulunmaktadır. İl genelinde yaygın olarak, Mezozoik-Tersiyer yaşlı Komprehansif seriler, Neojen killi kalkerler ve Likya napları gibi oluşumlar görülmektedir. Ayrıca, peridotit, piroksenit, harburgit ve serpantinden oluşan ofiyolitli seriler de ilin jeolojik bileşiminde önemli bir yer tutmaktadır (Çetin, 2007: 10).

Burdur, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş alanında yer aldığı için iklim özellikleri bakımından Akdeniz İklimi'nden Karasal İklim'e doğru bir geçiş niteliği taşımaktadır. Burdur ilinin güneybatı ve batısında yükselen dağlar, denizlerden gelen ılık ve nemli havanın iç kesimlere ulaşmasını engellemektedir. İç bölgelerde yükselen topografya, iklimin daha sert olmasına neden olmaktadır. Bu sebeple, deniz etkisinden uzak kalan bu bölgede yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise kar yağışlı ve donlu geçmektedir (Atayeter, 2014: 25).

Uzun yılları kapsayacak şekilde (91 yıllık rasat) yağış verileri incelendiğinde Burdur'un ortalama yağış miktarı 428,1 mm'dir. Yağış yıl içerisinde aylara düzensiz dağılmaktadır. Aylık yağış miktarı 9,3 mm ile 60, 1 mm arasında değişmektedir. En yağışlı ay Aralık, en az yağışlı ay ise Ağustos ayıdır. Burdur'da yaz ayları sıcak ve kurak, kış ayları ise soğuk karasal iklim özellikleri gösterirken, yağış bakımından bazı özellikler

açısından Akdeniz iklimini andırmaktadır (Atayeter, 2014: 25). Yıllık ortalama sıcaklık 13.3°C olarak kaydedilmiştir. Aylara göre sıcaklık değerleri, 2.6°C ile 24.6°C arasında değişiklik göstermektedir. En düşük sıcaklık değerleri ocak ayında, en yüksek değerler ise Temmuz ve ağustos aylarında görülmektedir. Bu dönemlerin sıcaklık ortalaması 13.6°C'dir ve yıllık ortalama sıcaklık değerini aşmaktadır. Şubat ayından itibaren sıcaklık değerleri artmaya başlamakta, en yüksek değere ise ağustos ayında, 32.3°C ile ulaşılmaktadır. Sıcaklık değerleri Eylül ayından itibaren tekrar düşmeye başlamakta, bu düşüş aralık sonuna kadar devam etmektedir. Yağış verileri dikkatli bir şekilde incelendiğinde en çok yağışın kış, en az yağışın ise yaz mevsiminde olduğu gözlemlenmektedir. Bu sebepten dolayı "Akdeniz" yağış rejimine benzerlik gösterdiği söylenebilir. Fakat bu alandaki yaz kuraklığın bilinen Akdeniz iklimi yaz kuraklığından daha ılıman geçtiğini de bilmekte fayda vardır (Atayeter, 2014: 27).

Burdur'da yıllık hâkim rüzgâr yönü SSE (129°1') dur. En hızlı esen rüzgâr saatte 30 m/s, ortalama fırtınalı gün sayısı yaklaşık 10 gün ve yıllık ortalama kuvvetli rüzgarlı gün sayısı yaklaşık 52 gündür (Atayeter ve Yayla, 2021: 28).

Burdur merkez ilçesinde yer üstü ve yer altı suları açısından bir zenginlik ve çeşitlilik söz konusudur. Sahanın yer altı suları bakımından zengin olduğunun en büyük kanıtı ise mağaraların varlığıdır (İnsuyu Mağarası) (Atayeter, 2014: 38). Ancak hem akarsu ağı hem de mevcut akarsuların debisi bakımından yetersiz olduğu bilinmektedir. Bunun çeşitli sebepleri vardır (Çetin, 2007: 55):

- Burdur il topraklarının çevredeki büyük akarsu havzalarına karşı konumu,
- Yarı kurak iklime sahip olması,
- Litolojik yapı.

Akarsuların içerisinde en önemli olanı Bozçay (Eren Çayı)'dır. Boz Çay dışında kalan diğer akarsuların büyük bir bölümü özellikle de yaz mevsiminde göle ulaşmadan kaynak kesimlerine yakın sahalarda yapılmış olan barajlarda tutulmakta veyahut kurumaktadır. Burdur merkez ilçesindeki bazı akarsular şu şekildedir: Bozçay, Burdur Çayı, Arvallı Çayı, Kıravgaz Çayı, Çeltikçi Çayı, Askeriye Çayı, Çerçinçay, Sultan Deresi, Kanlı Dere, Cıvlaz Deresi, Akdere (Atayeter, 2014: 38).

Araştırma sahasında çok farklı iklim şartları ve farklı ana materyal özelliklerine bağlı olarak oluşan toprak tipleri oluşmuştur. Bu toprak türleri arasında zonal topraklar olmakla birlikte azonal ve intrazonal topraklar da yer almaktadır (Atayeter, 2014: 30). Şehir geneline bakıldığında, 12 farklı toprak türünün varlığı söz konusudur (Çetin, 2007: 62). Çalışma sahasında başlıca iki toprak grubu görülmektedir ki bunlar kahverengi orman toprakları ve kestane rengi orman topraklarıdır (Atayeter, 2014: 30). Bu toprak türleri genellikle orman ve çalı formasyonlarının yaygın olduğu bölgelerde bulunmaktadır. Alüvyal ve kolüvyal topraklar ise genellikle tarım arazisi olarak kullanılmaktadır (Çetin, 2007: 62).

Araştırma sahasında daha çok Akdeniz florasına ait türlerin hakimdir. Bu nedenle de baskın türler: maki, çalı ve steptir. “*Sahada ardıç (juniperus), meşe (quercus), fıstık çamı (pinus pinea), karaçam (pinus nigra), kızılçam (pinus brutia), sedir (cedrus), gibi ağaç türleri yer almaktadır. Bunlar içerisinde en geniş yayılımı gösteren ise çam türleridir*” (Atayeter, 2014: 41).

Literatür Değerlendirmesi: Kültür Rotası ile İlgili Çalışmalar

Kültür rotaları, kültürel mirasın korunması, tanıtılması ve turizm açısından değerlendirilmesi amacıyla belirli bir bölgedeki tarihi ve kültürel noktaları birleştiren yollar veya güzergahlar olarak tanımlanabilir. Bu rotalar genellikle tarihi yapılar, müzeler, anıtlar, sanat galerileri ve diğer kültürel miras unsurlarını içerebilir ve ziyaretçilere belirli bir coğrafi bölgedeki kültürel zenginlikleri keşfetme fırsatı sunar. Kültür rotaları aynı zamanda, yerel ekonomiye katkıda bulunarak, turizm faaliyetlerini destekleyen ve yerel halkın kültürel mirasıyla bağını güçlendiren önemli araçlardır. Literatürde, bu tür rotaların planlanması, yönetimi, sürdürülebilirliği ve etkileri üzerine yapılan çalışmalar, kültür rotalarının kültürel mirasın korunması ve toplumların kimlik inşasında oynadığı role odaklanmaktadır. Bu çalışmalar, kültür rotalarının turizm ve kültür politikalarıyla entegrasyonunu ve toplumların sürdürülebilir kalkınmasına katkılarını anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Bu kapsamda kültür rotaları hakkında yazılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri incelendiğinde önemli bir kısmını; mimarlık (11), turizm (6), şehircilik ve bölge planlama (3), peyzaj mimarlığı (3) bölümleri oluşturmaktadır. Coğrafya bölümünden

yalnızca iki tane yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Kültür rotaları kapsamında yapılan çalışmalara aşağıdaki gibi örnekler vermek mümkündür:

Ertuğrul Yılmaz “Kültür Turizminde Kamu  zel Sektör İş Birliğı Galata Bölgesi Turizm Rotası” adlı tezinde Galata Bölgesini kapsayan bir rota  nerisi geliştirmiştir. Toplam 12 duraktan oluşan bu rotada aynı zamanda yemek yenilebilecek lokantalar belirlenmiş ve olası gezi maliyeti hesaplanmıştır (Yılmaz, 2021).

Ezgi  zer “Kültürel Mirasa Katkı Sağılayan Kültür Rotalarında Yerelin Katılımı ve Sosyo- Ekonomik Kalkınması  zerine Bir Yaklaşım  nerisi” adlı tezinde Kültür rotalarının oluşturulması ve işletilmesi sürecinde, yerel halkın aktif katılımının sağılandığı ve kırsal bölgelerde sosyo-ekonomik kalkınmanın ger ekleştirildiğı bir modelin mümkün olup olmadığı sorusu araştırılmıştır ( zer, 2018).

Tuğçe Kuru  “Kültürel Mirasın Korunmasında Araç Olarak Kültürel Rota Oluşturma Rehberi” adlı tezinde kültür rotası oluşturma rehberi üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmanın temellendirilmesi ve derinlemesine analiz edilmesi amacıyla, Avrupa Konseyi, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) ile Birleşmiş Milletler Eğıtim, Bilim ve Kültür  rg t  (UNESCO) tarafından yayımlanan çeşitli raporlar, tüzükler ve uluslararası anlaşmalar kapsamlı bir şekilde incelenmiş ve değıerlendirilmiştir. Bu incelemeler, araştırmanın metodolojik çerçevesinin oluşturulmasında ve elde edilen bulguların ilgili literatürle karşılaştırılmasında önemli bir rol oynamıştır (Kuru , 2018).

Yunus  zdemir “Türkiye’deki Kültür Rotalarının Kültürel Mirasın Korunmasına Katkısı; Karia Yolu  rneğı” adlı tezinde, Karia Yolu kültür rotasının ge tiğı bölgelerdeki kültürel miras unsurları detaylı olarak araştırılmıştır ( zdemir, 2022).

Işlay Gürsu, “Pisidya Kültürel Miras Rotası: Antik Kentler, Dağı Köyleri ve Batı Toroslar’ın Gölgesinde Yürümek” isimli çalışmasında 12 antik kenti birbirine bağılayan 350 km uzunluğunda arkeoloji temalı bir doğı yürüyüşü rotasıdır (Gürsu, 2022).

Tülin Görgülü ve Zekai Görgülü tarafından hazırlanan “Kayseri Kültür Yolu ve Kentsel Sit Alanı Tasarımı” adlı çalışmada tarihe dokunmak teması altında bir kültür yolu konseptinin Kayseri kent merkezi, gerekse yakınında bulunan mimari ve tarihi anlamda önem taşıyan yapılar ile dokuların varlığı, bunların birbirine bağılanması, bir yol

ile izlenme sürekliliğinin sağlanması amacıyla oluşturulmuştur (Görgülü ve Görgülü, 2016).

Gül ve diğerleri (2020), Isparta ilinin kültürel turizminin geliştirilmesi ve sürdürülmesi amacıyla coğrafi bilgi sistemleri (CBS) tabanlı ArcMap 10.5 programını kullanarak tarihi kültür yollarını ve odak noktalarını belirleyerek kültür rotaları oluşturmuşlardır. Çalışmada önerilen kültür rotalarının, Isparta ilinin zengin kültürel, doğal ve tarihi mirasının korunmasına ve kültürel turizm potansiyelinin artırılmasına önemli katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca, bu rotaların Isparta için turizm eylem planlama süreçlerinde kritik bir altlık teşkil edebileceği belirtilmektedir (Gül vd., 2020).

Güngör (2022), turizme olan beklentilerin değişmesi ve seyahat olgularının çeşitlenmesiyle birlikte kültür temelli turizm faaliyetlerine artan ilgiyi vurgulamaktadır. Çalışmasında, Kapadokya Kültür Yolu'nun potansiyelini ve alternatif turizm rotası olarak önemini vurgulamak amacıyla yapılan araştırmada, 2023 Türkiye Turizm Stratejisi'nde belirlenen hedefler doğrultusunda turizm rotalarının önemi tartışılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, Kapadokya Kültür Yolu'nun kültürel varlıklarının CBS ortamında haritalandırılması ve SWOT analiziyle güçlü ve zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler bağlamında değerlendirilmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Her bilimsel disiplinin kendine özgü kavramları bulunmakta ve her araştırmanın başarısı, bu kavramların doğru ve derinlemesine anlaşılmasına dayanmaktadır. Bu nedenle, araştırmanın sağlanması için ilk adım, ilgili kavramların detaylı bir şekilde açıklanmasıdır. Bu başlık altında, çalışmanın bağlamı içinde önem taşıyan kavramlar detaylı bir şekilde ele alınacaktır:

Kültür

Kültür, standart bir tanımla kısıtlanamayacak kadar geniş bir kavramı ifade etmektedir. Her kültürün kendine özgü tarihsel bir karakteri vardır ve yaşadığı dönemin üretim biçimiyle derin bağlantıları bulunmaktadır. Bu nedenle, çeşitli kaynaklarda farklı tanımlara rastlamak mümkündür (Bandeoglu, 2016: 156). Kültür kavramı köken olarak incelendiğinde, Latince “colere” veya “cultura” sözcüğünden geldiği bilinmektedir (Aktan ve Tutar, 2007: 1). Latince’de bu kelime “yetiştirmek” anlamına gelmektedir. (<https://www.etimolojiturkce.com/arama/colere>).

Türk Dil Kurumuna göre kültür ise (2024);

“1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin.

2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.

3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi; irfan.

4. Bireyin kazandığı bilgidir.”

“Kültür kelimesinin çeşitli anlamları vardır. Latince de asıl anlamı “toprağı işlemek” olan kültür, daha sonraki zamanlarda Batı Avrupa dillerinde kazandığı “yüksek umumi bilgi” anlamı ile Türkçeye girmiştir. Başta sosyoloji ve sosyal psikoloji olmak üzere her disiplin kendi ilkeleri gereğince kültürün manasını açıklamaya çalışmıştır. Kültür tarihçilerine göre ise:

“Bir topluluğun yaşama tarzı.” (C. Wiesler)

“Atalardan gelen maddi- manevi değerler yekunu.” (E. Sapir)

“Umumi olarak inançlar, değer hükümleri, örf ve adetler, zevkler, kısaca insan tarafından yapılmış ve yaratılmış her şey.” (A. K. Kohen)” (Kafesoğlu, 2017: 15).

Coğrafyacı Harris kültürü “bir toplumun veya nüfusun öğrenilmiş düşünce ve davranış özellikleri” olarak tanımlarken, Ann E. Larimore benzer şekilde “bir grup üyesinin öğrendiği, yaşadığı ve gelecek kuşaklara aktardığı yaşam tarzı” şeklinde ifade etmektedir. Kültür “bir grup insanın ortak yaşam tarzıdır.” tanımı en sık rastlanan kültür tanımıdır. Bu durumda kastedilen, bir grup veya toplumu diğerlerinden ayıran şey onların “yaşam tarzı” veya pratikleridir. İnsanların bazı eylemleri diğerlerinden farklı şekilde gerçekleştirmeleri, bir grup veya toplumun özgünlüğünü sağlayan temel bir neden olarak kabul edilir. Bu eylemler, bireylerin doğdukları, büyüdüğü ve olgunlaştıkları kültür içinde öğrendikleri ve benimsedikleri pratiklerdir. Belki de en doğru tanım şu şekilde olacaktır: “Belirli bir zamanda belirli bir yerde yaşayan belirli bir grup insanın karakteristik yaşam tarzıdır.” Kültür öğrenilen bir davranış olup kültürel normlar aracılığıyla nesilden nesle aktarılır (Özgüç, 2020: 95-96).

Kültür kavramı, ilk kez antropologlar tarafından 19. yüzyılın sonlarına doğru açıklanmıştır. Bu açıklamayı yapan antropolog İngiliz Antropolog Sir Edward Burnett Tylor'dur. Tylor'a göre kültür, bireyin veya toplumun bir üyesi olarak kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, adet, gelenek, alışkanlık ve yeteneklerin karmaşık bir birleşimidir. Kültür tanımları incelendiğinde, üç ortak özellik vurgulanmaktadır: Kültür, önceki kuşaklardan miras olarak devralınır, yaşanır ve ardından gelecek kuşaklara yeniden bir miras olarak aktarılır (Saçılık ve Toptaş, 2017: 108).

Kültür; sanat, dil, din, tarih, mimari yapılar, yaşam tarzı gibi unsurları kapsayan ve insanların turizm faaliyetlerine katılma motivasyonları arasında önemli bir rol oynayan bir kavramdır. Köken aldığı toplum veya bölgeye özgü olan kültür, geniş göç hareketleri haricinde başka coğrafyalara taşınması veya farklı toplumlar tarafından yaşanması mümkün değildir. Bu sebeple kültür, kendine özgü olduğu yerde yaşanan ve başka bir yerde aynı şekilde deneyimlenemeyen özellikleriyle turizm talebini artırmaktadır (Bandeoğlu, 2016: 156).

Kültürel Miras

TDK Büyük Türkçe Sözlüğü'ne göre miras "Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet; kalıt, bırakıt, tereke" dir (<https://sozluk.gov.tr/>). Çeşitli ve geniş bir tanım yelpazesinden yola çıkarak kültürel miras, özetle, önceki kuşaklar tarafından meydana getirilmiş ve ulusal ile evrensel değere sahip olduğuna inanılan tüm somut ve soyut unsurları içerir. Kültürel miras hem bütün bir mirasın toplamıdır hem de bütünün her parçasıdır. Kültürel miras meselesi insanlığın ilk dönemlerine değin gitmektedir. Çok derin bir kültür birikimi, hazinedir. Kültürel miras meselesinin doğru bir şekilde yorumlanması ile insanlığın geçirmiş olduğu kültür evreleri de kolaylıkla gözler önüne serilebilecektir. Çünkü kültürel miras, "İnsanın yaşadığı tüm zamanlar boyunca oluşturduğu, biriktirdiği; geliştirerek, yeni sentezlerle zenginleştirdiği ve sürekliliğini sağlayarak kendinden sonraki nesillere aktardığı tüm bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan nesnelerdir." (Gümüüşü, 2018: 108).

Kültürel miras, insanlığın binlerce yıllık yaşam deneyiminin, düşünsel zenginliğinin ve yaratıcılığının günümüze kadar ulaşmış olan somut ve soyut değerlerinin bütünüdür. (Saçılık ve Toptaş, 2017: 108). Kültürel miras kavramı, ilk zamanlarda sadece belirgin anıtsal yapılarla sınırlıyken, zaman içinde sivil yapıları, şehrsel ve kırsal alanları

da içerecek şekilde genişlemiş; daha sonra kültür ve sanat gibi soyut kategorileri de kapsayacak şekilde evrilmiştir. Kültürel mirasın kapsamı oldukça geniştir. Somut ve soyut olmak üzere iki ana kategoride ele alınabilir. (Açııcı, Ertaş, Sönmez, 2017: 54).

Somut kültürel miras, tarihi mekânları, mimari yapıları, koruma altına alınması gereken sit alanları ve anıtları içeren ve gelecek kuşaklara aktarılacak için korunması gereken önemli eserler olarak tanımlanmaktadır. Somut kültürel miras, taşınabilir ve taşınmaz kültürel miras olmak üzere iki temel kategoride ele alınabilir. Taşınmaz kültürel miras anıtlar, mimari yapıtlar, sit alanları, tarihi yerler, türbe ve mezarlar, tarihi park ve bahçeler, yel ve su değirmenlerini kapsamaktadır. Taşınır kültürel miras ise eski paralar, arşivler, resimler, el sanatları, takı ve süs eşyaları, heykeller, müzik aletleri ve günlük kullanılan eşyaları içermektedir. (Aygün, 2020: 38).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu sözleşmede somut olmayan kültürel mirası, toplulukların ve bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları temsil biçimleri, uygulamalar, anlatılar, bilgiler, beceriler ve bu unsurlarla ilişkili araç-gereçler ile kültürel mekânları içerecek şekilde tanımlamıştır. (Türker ve Çelik, 2014: 80).

Kültür Turizmi

Kültür turizmi terimi, ilk olarak 1980'lerde Avrupa Komisyonu'nun ve Avrupa Birliği'nin kültürel kimliği ve mirası vurgulamak için yaptığı çalışmalar sırasında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde yapılan araştırmalar, günümüzde de devam etmektedir. 1990'lı yıllarda ise turizm şirketlerinin de katılımıyla kültür turizminin daha da önem kazandığı gözlemlenmektedir (Bandeoğlu, 2016: 157). Kültür turizmi ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır:

Kültür turizmi, belirli bir bölgede yaşayan insan topluluklarına özgü olan kültürel özelliklerin ve yaşam biçimlerinin, ziyaretçilerin ilgi alanları ve seyahat amaçları doğrultusunda yerinde gözlemlenmesi ve deneyimlenmesi amacıyla gerçekleştirilen seyahatlerdir. Bu tür turizm faaliyetleri, turistlerin ziyaret ettikleri bölgenin tarihsel, sanatsal ve sosyal dokusunu anlamalarına ve bu zenginlikleri yerinde tecrübe etmelerine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla, kültür turizmi, sadece turistik bir gezi olmanın ötesine geçerek, ziyaretçilere derinlemesine ve anlamlı bir kültürel etkileşim ve öğrenme süreci sunmaktadır (Saçılık ve Toptaş, 2017: 109).

Kültür turizmi, turizm ekonomisi içinde güncel kültür turizmi ve tarihsel kültür turizmi olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Güncel kültür turizmi, çeşitli etkinliklerin önemli bir rol oynadığı bir alandır. Bu tür turizm, yöresel etkinliklerden küçük bölgesel etkinliklere, önemli bölgesel etkinliklere ve ulusal ile uluslararası büyük etkinliklere kadar çeşitli kategorilere ayrılmaktadır. Tarihsel kültür turizmi ise, ulusal sınırlar içindeki tarihi kültürel mirasın belirli turistik organizasyonlar aracılığıyla ziyaretçilere sunulmasına dayanmaktadır (Batman ve Oğuz, 2008: 197).

Kişilerin farklı ve otantik yerlere olan ilgisi, kültürel alanlara yapılan ziyaretlerde artışa neden olmaktadır. Turistler, seyahatleri sırasında kültürel keşifler yapma arzusuyla hareket etmekte ve bu durum kültür turizminin sürekli olarak gelişmesine katkı sağlamaktadır. Kültür turizmi, ilk ortaya çıktığında genellikle bir niş pazar olarak değerlendiriliyordu. Ancak günümüzde, kültür turizmi kitle turizmi etkinlikleri gibi önemli bir alan haline gelmiştir. Dünya Turizm Örgütü'ne göre, turizm seyahatlerinin %37'sini kültür turizmi oluşturmaktadır ve bu oranın yıllık %15 artış göstermesi beklenmektedir (Uygur ve Baykan, 2007: 32).

Kültür turizmi, ülkeler için önemli bir alternatif turizm türü olarak değerlendirilmektedir. Gelir sağlama potansiyelinin yanı sıra kültürel mirasın korunması açısından da büyük önem taşır. Türkiye gibi uygarlıkların beşiği olarak bilinen bir ülkede, kültür turizmi açısından zengin bir potansiyele sahip olmasına rağmen, gelen turist sayısı ve elde edilen gelir verileri, bu turizm türünün henüz tam anlamıyla gelişmediğini göstermektedir (Uygur ve Baykan, 2007: 33).

Türkiye'de kültür turizminin tam olarak gelişmemesinin temel nedeni, bu turizm türünün genellikle arkeolojik ve tarihi yerlerle sınırlıymış gibi algılanmasıdır. Ancak kültür turizmi, sadece bu tür mekânlarla sınırlı değildir; daha geniş bir perspektifte düşünüldüğünde, kültür turizmi kapsamında çok daha fazla çeşitlilik ve zenginlik bulunmaktadır. Örneğin, şehrsel organizasyonlar ve sanatsal etkinlikler, müzik, tiyatro, dans gibi unsurları da kapsamaktadır (Alaeddinoğlu vd., 2007: 22).

Türkiye'de kültür turizmi ile ilgili net bir politika yoktur. Kültür turizmi tarihi ve arkeolojik değerleri ifade etmektedir bu yüzden de parola zamana ve mekâna yayılma şeklinde sloganlaşmaktadır. Oysa Türkiye'de bu tutum yetersizdir. Bu konudaki misyonunu ve vizyonunu geniş tutmalıdır. Amaç sadece kar elde etmek değil aynı

zamanda hedef bölgelerde sosyal ve ekonomik gelişime de katkıda bulunmak olmalıdır (Alaeddinoğlu vd., 2007: 27).

Kültür turizmi bir ülkeye hem ekonomik hem de sosyo kültürel yararlar sağlamaktadır. Bundan dolayı geliştirilmesi, iyileştirilmesi gereken en önemli turizm türüdür.

Sürdürülebilir Kültür Turizmi

Sürdürülebilirlik, mevcut ihtiyaçları karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmak amacıyla yapılan çabaları ifade eder. Sürdürülebilir turizm ise, küçük ölçekli, yerel halkın politika süreçlerine katılımını önemseyen, kültürel ve çevresel etkilere duyarlı bir turizm türü olarak tanımlanabilir (Açııcı vd., 2017: 53).

Sürdürülebilir turizmin temel ve birincil amacı, turizmin ortaya çıkardığı olumlu etkilerin sürekliliğini sağlamak ve bu süreklilik sayesinde beklenen sosyal, ekonomik ve çevresel faydalara ulaşmaktır. Sürdürülebilir turizm, yaşam standartları ve kalitesi açısından sadece yerel halkın değil, aynı zamanda turistlerin ve turizm endüstrisinin beklentilerini de karşılamayı hedefler (Vatansever vd., 2017: 7). Sürdürülebilir turizmin genel amaçları şu şekildedir:

- *“Kaynakların sürdürülebilir kullanımını ve korunmasını sağlamak*
- *Aşırı kullanımı ve atıkları azaltmak, böylece uzun dönemli çevresel tahribi önlemek*
- *Yerel toplumun yaşam kalitesini artırmak*
- *Nesiller arasında eşitlik ilkesini korumak*
- *Ekolojik sistemler ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesiyle çevre kalitesini korumak*
- *Toplumun sosyal ve kültürel bütünleşmesini sağlamak*
- *Turizm endüstrisi ve kamu arasında karşılıklı koordinasyonu sağlamak*
- *Ziyaretçiler için yüksek kalitede bir deneyim sağlamak*
- *Turistleri ve turizmde çalışan personeli sürdürülebilir turizm konusunda bilinçlendirmek.”* (Şahin ve Baştürk, 2008: 81).

BİRİNCİ BÖLÜM

BURDUR ŞEHRİNİN TARİHÇESİ

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak “Burdur” şehrinin ismi nereden gelmektedir ve yaşadığı isim değişiklikleri tartışılacaktır. Ardından şehrin tarihçesi kronolojik olarak aktarılmaya çalışılacaktır. Bu bölüm kendi içerisinde yedi başlık içerisinde aktarılacaktır.

1.1. Limobrama’dan Burdur’a

Burdur, tarihi boyunca farklı adlarla karşımıza çıkmaktadır. “Göl kenti” anlamına gelen Limondaraia sözcüğünden türeyen Limobrama kentin bilinen ilk ismidir. Bizans Dönemi’nde Limobrama isminin yerini “doğanın çok nimetlendirdiği yer” anlamına gelen Polydorion’a bırakmıştır. Kınalı Aşireti’nin yerleştirildiği dönemde ismi Tirkemiş olarak geçmekte olup daha sonraları ismi halk söyleyişinde “Buldur” olarak bilinmektedir (Erkan, 2015: 2).

“Burdur isminin menşei hakkındaki rivayete göre, Eski Yunan Mitolojisinde kahraman Aşil Tanrıların gazabına uğrar ve nihayetinde Yunanistan’dan atılır. Yolu Antalya yakınlarına düşer. Geceleri kutup yıldızının yardımıyla kuzeye doğru ilerler. Tam o sırada karşısına bir göl çıkar, nereden gediği belli olmayan bir ses ona Rumca “Ezostas!” (Burada dur!) diye seslenir. Aşil bu sese uyar ve orayı kendine yurt edinir. Selçuklular Anadolu’yu fethettikleri sırada bu bölgeyi de fetheder. Köyün isminin Ezostas olduğunu öğrenirler. Buraya yerleşen Türkmen aşiretleri “Burada dur” kelimesini zamanla Burdur olarak telaffuz etmeye başlarlar, bu sayede şehrin yeni ismi “Burdur” olur” (Koçıbay, 1).

Burdur isminin kökenine ilişkin halk arasında dolaşan rivayete göre Kınalı Aşireti’nin kendilerine mesken olarak benimsedikleri, yerleştikleri saha (Dörtayak Türbesi) su baskınlarına maruz kalmış ve orada sivrisinekten rahatsız olmuşlardır. Akabinde daha havadar ve güvenilir bir yere çadırlarını taşımaya karar vermişlerdir. Nereye gidelim, nereyi yurt edinelim kaygısı içerisindeyken şu an Ulucami’nin bulunduğu noktaya (Alan Pazar ya da Yukarı Pazar) gelince aradıkları yeri bulmuşlar ve “burada dur” demişlerdir. Böylece Burdur adı ortaya çıkmıştır. Ancak tarihsel süreçte

Polydoron isminin Türklerin bu bölgede ve şehirde hâkim olması ile “Buldur” oradan da bugünkü “Burdur” hâline dönüştüğü değerlendirilebilir (Yiğit, 2021: 282).

1.2. Eskiçağ Döneminde Burdur ve Çevresi

Burdur ve çevresinde şimdiye dek bilinen insanın varlığına dair ilk ayak izleri Orta Paleolitik Dönem’e (M.Ö. 160.000 ile 30.000) aittir. Orta Paleolitik Dönemi insanı Neandertallerin varlığına rastlanılmaktadır. Burdur ili sınırlarında şu ana değin iki farklı noktada Neandertallere ait izlere rastlanılmıştır: Ağlasun yakınlarındaki Dereköy ve Bucak yakınlarındaki Ürkütlü. Bu izlerin Orta Paleolitik Dönem’e ait olduğu yapım tekniği ile anlaşılmıştır. Neandertaller çok sayıda hayvan ve bitki çeşidine sahip olduğu, alet ve silahların yapımında kullanılan çakmak taşı yataklarının varlığından dolayı Burdur ve çevresini tercih etmiş olması muhtemeldir. Dereköy’ünde bulunan kalıntılar da bu tezi doğrulamaktadır. Üst Paleolitik (M.Ö. 30.000-12.000) ve Epipaleolitik (M.Ö. 12.000-8.000) dönemlere ait Burdur ve çevresinde az miktarda buluntu mevcuttur. Ağlasun Dereköy’de kaya kovuğunda bu dönemin izlerini taşıyan buluntulara rastlanılmıştır (Burdur Valiliği, 2012: 221-222). Burdur’da Neolitik döneme ait çok sayıda yerleşim yeri bulunmaktadır. Bunlardan üçü arkeolojik kazılarla araştırılmıştır: Hacılar, Kuruçay ve Bucak Höyücek (Becks, 2012: 221-222). Hacılar yerleşiminin kökeni M.Ö. 7000 yıllarına kadar uzanmakta olup, Kuruçay yerleşiminin ise M.Ö. 6200-5850 yılları arasında yerleşim görüldüğü belirlenmiştir. (Temurçin, 2014: 77).

Höyücek’te Arkeolog Refik Duru’nun gerçekleştirmiş olduğu kazılarda mimari kalıntı bulunmamıştır. Buna karşılık çok sayıda seramik ve küçük buluntular ele geçirilmiştir (Duru, 1990: 554). Hacılar’da dörtgen planda, kerpiç tuğladan inşa edilmiş, tabanları kırmızı aşı ile boyanmış evler açığa çıkartılmıştır. Evlerin dışında ocak yerleri de bulunmaktadır. Kazılarda orak, ezme ve öğütme taşları bulunmuş olup bunlar da tahıl tarımı ve üretimi yapıldığını destekler niteliktedir. Aynı zamanda evlerin dışında küçük odalardan oluşan kerpiçten tahıl depoları bulunmuştur. Kuruçay’da yapılan kazı çalışmalardan elde edilen buluntulardan anlaşılmaktadır ki yerleşmenin güvenliği kuvvetli bir sur ile sağlanmıştır. Kuruçay Höyüğü’nün 11. katında yer alan yerleşme, gerçek bir kale niteliği taşımaktadır ve bu özelliğiyle Anadolu’da belgelenmiş en eski savunma sistemine sahiptir (Temurçin, 2014: 77). Erken Tunç Çağı’nda (M. Ö. 3.000-2.000) Burdur çevresi ve Göller Yöresi genelinde yerleşme sayısında ve nüfusta artış

yaşanmıştır. Burdur ve çevresinde çok sayıda Erken Tunç Çağı Höyüğü vardır. Bunların arasında iki örnek büyüklükleri ile diğerlerinden ayrılır: Burdur Gölü Havzası'ndaki Hacılar Büyük Höyük ve Bucak- Korkuteli Ovası'ndaki Hacılar Büyük Höyük.

1.3. Antik Dönemde Burdur ve Çevresi

M.Ö. 1200 yıllarında Hitit Devleti'nin çöküşüyle birlikte Batı Anadolu'nun bir bölümü Friglerin egemenliği altına girmiştir. Friglerin ardından Lidya ve daha sonra Perslerin hakimiyetine geçen Psidya bölgesinde öne çıkan yerleşimler arasında Sagalassos ve Kremna Antik Kentleri bulunmaktadır. M.Ö. 334 yılında Sagalassos ve Kremna Antik Kentleri'ni ele geçiren Makedonyalılar Psidya'ya hâkim olmuşlardır. Psidya, M.Ö. 301'de Selefkos İmparatorluğu'nun, M.Ö. 183'te ise Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir.

Bu dönemde bölgedeki yerleşme, tapınak, tiyatro, odeon ve hipodrom sayılarında artış olmuştur (Çetin, 2007: 69). M.Ö. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle Burdur, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun toprakları içinde yer almıştır. Bizans döneminde Burdur'un bulunduğu şehrin adı "Polydorion" olarak bilinmekteydi (Tuncel, 1992: 426).

Şekil 1. Sagalassos Antik Kenti

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

1.4. Burdur'un Türkler Tarafından Fethi ve Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi

1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türkmen akınları Burdur çevresine ulaşmış ve Türk Dönemi yerleşimleri, günümüzde Hamam Bendi olarak bilinen alçak bir mevkide

yer almıştır. Bu yerleşimler, Limnombria'nın (antik göl şehri) göl kenarında olmamakla birlikte, göle yakın bir konumda inşa edilmiştir (Tuncel, 1992: 428; Sağlam, 2021). Göle yakın olan bir yerin tercih edilmemesinin sebebi öncelikle sıtma hastalığının görülmesidir. Diğer bir sebep ise sel baskınlarıdır. 1333 yılında bölgeyi ziyaret eden İbn Batuta'nın seyahatnamesinde şu ifadeler geçmektedir:

İbn Batuta'nın anlatılarına göre, Burdur şehri, başlangıçta Ulu Cami'nin bulunduğu tepede yer alan bir kale içinde gelişmiştir. Bu nedenle Burdur'un geçmişte bir kale kenti olarak var olduğunu ifade edebiliriz. İbn Batuta'nın aktardığına göre, birçok nehir ve bostanları içeren küçük bir yerleşim yeridir. Ziyafet için davet edildikleri bahçede misafir edildiklerini ve Ahilerin (esnaf teşkilatı) kendilerini misafir etmek istediklerini, ancak Hatip'in bu teklifi kabul etmediğini belirtmiştir. (Çetin, 2007: 71). Yine tarihi bir kaynak olan Kerimüddin Mahmud bin Muhammed Aksarayı tarafından kaleme alınan eserde, Anadolu Selçuklu sultanı II. Keykavus'un Moğollara boyun eğme taraftarı olan kardeşi IV. Kılıç Arslan'ı 1254 yılında Burdur Kalesi'ne hapsedtiği kaydedilmiştir (Bozcu, 2013: 207).

Miryokefalon Zaferi (1176) ile birlikte Anadolu'da Türk varlığı tescillenmiştir. Haçlı Seferleri sona erdikten sonra ise Selçuklular Anadolu'nun imarı ve Türk- İslam kültürünün tahkim politikalarına ağırlık vermiştir. Hamidoğulları Beyliği'nin Isparta ve çevresindeki varlık mücadelesi aynı zamanda Burdur'un Osmanlı öncesi Türk-İslamlaştığı devrin de tarihidir (Sağlam, 2021: 236).

1.5. Osmanlı Devleti Döneminde Burdur Şehri

1391 yılında Yıldırım Bayezid Hamitoğulları Beyliği'ni ortadan kaldırmış ve Burdur yöresi tam olarak Osmanlı Devleti egemenliğine girmiştir (Erkan, 2015: 17). Burdur 1478- 1568 yılları arasında Hamidoğulları'na bağlı bir kaza merkezidir. O dönemde Burdur'da toplam 4 mahalle mevcuttur; toplam nüfusu 126 kişidir. Ancak 1511 yılında isyan çıkmış ve Şahkulu kenti ele geçirmiştir. İsyanda harap hale gelen Burdur isyanın bastırılmasından sonra ancak kendine gelebilmiştir. 1522 yılında nüfus 126'dan 369'a yükselmiştir (Gölen, 2021: 181).

XVII ve XVIII. yüzyıllardaki bilgiler oldukça kısıtlıdır. 18. yüzyıla ilgili bilgileri Paul Lucas'ın seyahatnamesinde görülmektedir. Paul Lucas Burdur'un o zamanki durumuyla ilgili şu bilgileri aktarmaktadır: Burdur küçük ve şirin bir kenttir. Aynı

zamanda sarp tepesinde bir de kale bulunmaktadır (Erkan, 2015: 11). 450 yıl Osmanlı Devleti'ne bağlı kalan Burdur, 1839- 1850 yolları arasında Konya Vilayeti'ne bağlanmıştır, daha sonra 1872 yılında sancak olmuştur (Erkan, 2015: 17).

XVII ve XVIII. yüzyıllarda Burdur'da bey ve paşalarca çeşitli yapılar inşa ettirilmiştir. Örneğin Taşoda, Baki Bey Konağı, Taş Cami ve Şeyh Sinan Cami gibi eserler bu dönemde yaptırılmış önemli eserlerdendir. XIX. Yüzyılda Burdur Sancağı Konya'ya bağlandıktan sonra Burdurlu Vali Tevfik Paşa, 1830 yılında şehre bir saat kulesi inşa ettirmiştir. Bu saat kulesi Alaca Pazarı Olarak bilinen yerde yaptırılmıştır. Ancak bu saat kulesi 1914'teki depremde tamamen yıkılmıştır (Özata, 2009: 21).

1.6. Millî Mücadele ve Cumhuriyet Dönemlerinde Burdur Şehri

İtalyanlar, Antalya'yı işgal etmek için çeşitli bahaneler aramıştır. Bölgede meydana gelen asayiş soruları ise bu durumu kolaylaştırmıştır. 1919 yılının şubat ayında Antalya Hapishanesi'nden bazı mahkumlar kaçmış, ardından 27 Mart 1919 tarihinde Antalya'dan Burdur'a giden posta arabasının soyulması ve 28 Mart günü Antalya'daki bir Hristiyan mahallesinde meydana gelen barut patlaması, işgal gerekçesi olarak kullanılmıştır. Antalya işgalini gerçekleştiren İtalyanlar daha sonra Burdur'da çeşitli asayişsizliklere zemin hazırlayarak işgali haklı göstermeye çalışmıştır. Nihayetinde İtalyanlar, 25 Haziran'da Bucak'a, 26 Haziran'da Çeltikçi'ye, 28'inde ise Burdur'a ulaşmıştır (Candeğer, 2021: 251).

Temmuz 1919'da İtalyanlar Burdur'daki kuvvetlerin bir kısmını Antalya'ya geri çekmiştir. Geriye Burdur'da toplam 560 asker kalmıştır. İşgalden hemen sonra 8 Temmuz 1919'da Burdur'da İhtiyat Zabitanı Teavün Cemiyeti kurulmuştur ancak bu cemiyetin ne gibi faaliyetler gerçekleştirdiği tespit edilememiştir (Özata, 2009: 76).

İKİNCİ BÖLÜM

BİR KAVRAM OLARAK KÜLTÜR ROTASI

İnsanlık tarih boyunca çeşitli sebeplerden dolayı seyahat etme ihtiyacı duymuştur, duymaya da devam etmektedir. İlk çağlarda seyahat genellikle barınma ve yemek bulma gibi sebeplerden kaynaklanırken küresel çağda insanlar eğitim, dini, ticari, kültürel ve sosyal amaçlarla seyahat etmiştir. Bu da aynı zamanda insanlığı ve uygarlık tarihini şekillendiren etkenlerden olmuştur. Seyahatler, çeşitli ulaşım seçenekleri kullanılarak, bazen bireysel olarak bazen de gruplar halinde; planlı veya plansız bir rota izlenerek gerçekleştirilmiştir. Bu güzergâhta ilerleyen insanlar, sadece fiziksel olarak değil, tüm yönleriyle bir deneyim yaşamışlardır. Kültürel miras unsurlarını barındıran rotalarda, geçmişin sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimlerinin izlerini de sürmüşlerdir (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) Planlama Rehberi, 2015: 11).

Geçmişte yollar, deneme yanılma yöntemiyle keşfedilmiş, bazen toplumların yaşamlarını kolaylaştırmak amacıyla tasarlanmış, gelenek ve dini etkilerle oluşan patikalardan meydana gelmiştir. Kültürel değerleri barındıran bu patikalar, zamanla kullanımı azalmış, izleri silinmiş veya tamamen yok olmuştur. Kültür rotaları, mevcut yolların bilinirliğini artırmak ya da geçmişte önemini yitirmiş tarihi rotaların izlerini yeniden gün yüzüne çıkarmak amacıyla oluşturulan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2021: 13).

2.1. Kültürel Rotaların Anlamı/Tanımı

Bir kültür rotası, günümüzde oluşturulmuş ya da tarihin belirli dönemlerinde aktif olarak kullanılmış olan, üzerinde barındırdığı kültürel ve/veya doğal miras unsurları sayesinde önem kazanan ve bu nedenle koruma, kırsal kalkınma ve turizmin geliştirilmesi gibi amaçlarla tasarlanabilen bir ulaşım koridoru olarak tanımlanabilir. Bu koridor, yerel, bölgesel veya ulusal ölçekte önem taşıyan bir güzergâh olarak nitelendirilmektedir (Çekül Vakfı Planlama Rehberi, 2015: 12).

Geçmişte kullanılan veya günümüzde kullanılmakta olan rotaların üzerinde yer alan ortak unsurlar; tekil tarihi yapılar, antik yerleşimler, somut olmayan kültürel miras öğeleri, yaban hayatı ve doğal çevre olarak sıralanabilir (Gaziantep Kültürel Rotalar Sistemi, 2014: 4).

Kültürel mirasın korunmasına yönelik gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların sonucunda ortaya çıkan “kültürel rota” kavramı, kültürel mirasın makro ölçekli korunmasının artan önemi ile geliştirilmiştir. İlk kez Avrupa Konseyi tarafından ortaya atılan bu kavram, çok çeşitli yönleri sahiptir. Başlangıçta, bir veya iki ülke ya da bölgeden geçerek tarihsel, sanatsal ve sosyal çıkarları açıkça Avrupa’ya ait olan temalar etrafında düzenlenen rotalar olarak tanımlanmıştır (Yılmaz, 2021: 13).

Avrupa Kültür Rotaları Enstitüsü (EICR) tarafından kültür rotaları, kültürlerarası diyalogun bir aracı olarak hizmet eden ve Avrupa tarihine dair daha iyi bir bilgi ve anlayışa katkıda bulunan sınır ötesi kültürel bağlantı yolları olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda bir kültür rotası:

- “- *Hâlihazırda kullanımda olan gerçek bir rota veya yol,*
- *Tarihi veya doğal tesisler ve yerler ağı,*
- *Ortak bir tema etrafında birleşmiş belirli bir coğrafi alan,*
- *Doğal, sanatsal veya sosyal bir konu ile ilgili olarak tanımlanmış ve bağlantılı bir rota olabilir*” (Kültür Rotaları Derneği, 2016: 22).

Kültürel rota sistemi üzerindeki temel bileşenler, somut ve somut olmayan miraslar ile doğal oluşumlardır. Daha ayrıntılı bir inceleme yapıldığında, kültürel rotanın ana temasına, işlevine ve kapsamına bağlı olarak çeşitlenen bileşenler şu şekilde sıralanabilir:

- “- *Tarihi Kentler: Geleneksel kent dokuları ile öne çıkan kentsel alanlar.*
- *Kırsal Yerleşimler: Kırsal bölgenin üretim merkezi olan, geleneksel yaşam tarzını temsil eden köy ve kasabalar.*
- *Geleneksel Yaşam: Yemek, inanç, müzik, dil ve el sanatları gibi coğrafyaya özgü yaşam öğeleri.*
- *Antik Yerleşimler: Arkeolojik alanlar.*
- *Tekil Tarihi Yapılar: Kırsal arazide veya kentte bulunan tekil yapılar.*
- *Doğal Çevre: Vadi, kanyon, zirve, göl ve kıyı gibi fiziksel oluşumlar.*
- *Yaban Hayatı: Özel nitelikteki flora ve fauna alanları*”

Kültür rotası, bileşenlerden birinin daha baskın olmasıyla şekillenebileceği gibi, birden fazla bileşenin bir arada bulunmasıyla da oluşturulabilir. Örneğin, geleneksel yemek kültürü temalı bir kültür rotasında, kırsal yerleşimler ve tarihi kent merkezleri gibi mutfak kültürünün deneyimlenebileceği mekânlar ön plana çıkabilir. Bu durum, bir kültür rotasının çok sayıda kültürel ve doğal varlığı sistematik bir şekilde bir araya getiren bir araç olduğunu göstermektedir (ÇEKÜL Vakfı Planlama Rehberi, 2015:13).

Kültürel rotalar az bilinen turistik yerleri bir tema altına daha etkin bir şekilde sunmakta, miras varlıklarının yönetimini ve korunmasını geliştirmektedir. Kültür rotaları kültür turizmin yalnızca bir ürünü değil aynı zamanda hatıralarla ilgili bir tür mirastır. Rotalar sayesinde toplumun kültürel etkinliklere katılımı teşvik edilmekte, ortak bir kültürel miras bilinci arttırmaktadır (Avcı ve Çoşkun, 2023: 116).

2.2. Kültür Rotalarının Tarihi

Koruma bilincinin ilk ortaya çıkmasında, yapıların veya nesnelerin işlevselliğini sürdürebilme arzusunun etkili olduğu gözlemlenmiştir. İlkçağlardan itibaren, toplumsal etkisi ve gücü olan bireylerin, çeşitli perspektiflerle, öncelikle kendi çevrelerinden başlayarak, genellikle dinsel öneme sahip alanları koruma altına almaya çalıştıkları bilinmektedir. Antik Dönem’de Romalılar, koruma amacıyla eski yapıları sistematik bir şekilde başka yerlere taşımışlardır. Ancak M.S. 312’de tahta geçen Constantinus devrindeki ekonomik ve politik alandaki iktidarsızlıktan dolayı sanat eserleri ve anıtlara verilen değer azalmıştır. Ancak, genel bir aydınlanmayı temsil eden Rönesans Dönemi ile koruma bilinci yeniden canlanmıştır (Yılmaz, 2021: 30).

Avrupa Konseyi’nin 13-14 Ekim 1964 tarihinde yayımladığı raporda kullandığı “Avrupa Ağları” ifadesi kültürel rota kavramının ilk başlangıcı olarak belirlenmiştir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu’nun 1972’de Paris’te 16. Olağan Konferansı’nın 17. Oturumunda insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal siteleri korumak, bu mirasları dünyaya tanıtmak ve koruma bilincini geliştirmek amacıyla "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" kabul edilmiştir. Sözleşme, miras başlığı altında yer alan kültürel rotaların geleceği için önemli bir adım teşkil etmiştir. Kültürel rotalar üzerine yapılan çalışmalar, 1984 yılında Avrupa Konseyi’nin Avrupa Kültürel Rotalar Programı’nı tartışmak üzere üye devletlerini toplantıya çağırmasıyla başlamıştır. 1987’den itibaren

yürütülen program dahilinde İspanya’da yer alan “Santiago de Compostela Hac Yolu” Avrupa’nın ilk kültür rotası olarak kabul edilmiştir (Köseoğlu, 2023:86).

2.3. Kültürel Rota Sınıflandırılması

Farklı zaman dilimlerinde çeşitli amaçlar için kullanılmış olan güzergahlar, dünya çapında farklı bağlamlara ve amaçlara göre şekillenmiş, çeşitli kültürel ve tarihi öneme sahip olmuş ve özgün izler taşımıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, kültürel rotalar, oluşturulma amacına ve programına göre çeşitli ölçütlere göre sınıflandırılmıştır (Yılmaz, 2021:21).

Dünya ve Türkiye’deki kültür rotaları örneklerinin temaları, işlevleri ve kapsamaları incelendiğinde, rotalar genellikle iki ana kategori altında toplanabilir:

- i. Geçmişte belirli bir dönemde aktif olarak kullanılmış olan ulaşım güzergahları,
- ii. Tarihsel olarak kullanılmamış ancak günümüzde çeşitli amaçlarla planlanıp geliştirilmiş rotalar (Kültür Rotaları Planlama Rehberi, 2015:16).

Kültür rotalarının sınıflandırılması konusundaki ilk çalışma Madrid’de düzenlenen UNESCO ve ICOMOS ortaklığındaki “Kültürel Mirasımızın Bir Parçası Olarak Rotalar” adlı konferans sonrası hazırlanan raporda yapılmıştır (Öztürk, 2020: 37).

2003’te Madrid’de gerçekleştirilen kültürel rotalar uzmanlar toplantısında, kültür rotalarının sınıflandırılması şu şekilde belirlenmiştir:

“- Bölgesel kapsamına göre: ulusal ya da uluslararası

- Kültürel kapsamına göre: belirli bir kültürel bölge veya farklı kültürel alanlarda kültürel değerlerin oluşumunda veya evriminde karşılıklı etkiler süreci paylaşma.

- İlk amacı veya hala devam eden amacı gereği: sosyal, ekonomik, ticari, idari, kültürel ve manevi. Bu özellikler aynı zamanda çok boyutlu bir bağlamda da paylaşılabilir.

- Sürecine göre: Artık kullanılmayan, ancak geçmişin arkeolojik kanıtlarını sunan, hala kullanımda olan ve doğaları gereği, sosyo-ekonomik, idari, manevi ve kültürel etkileşimlerle gelişmiş ve gelişmeye devam edecektir.

- Tarihi fiziksel yapısına göre: karayolu, denizyolu, karma (kara-deniz) ya da diğer yollar.” (Kuruç, 2018: 40).

UNESCO uzmanlarından Ron Van Oers ise 2004 yılında kültürel rotaların sınıflandırılması ile ilgili bir öneride bulunmuştur. Bu önerisi 2010 yılına kadar kabul görmüştür. Oers’in sınıflandırmadaki değişkenleri “nakliyat”, “ticaret rotaları”, “dini yollar” ve “doğrusal anıtlar”dır (Köseoğlu, 2023:89).

Chairatudomkul (2008), UNESCO ve ICOMOS’un sınıflandırma çalışmalarını doktora tezinde sentezleyerek kültür rotalarını iki ana kategoriye ayırmıştır: kültürel rotalar ve miras parkurları. Bu sınıflandırmaya göre her iki kategori de dini etkinlikler, ticari faaliyetler, askeri stratejiler, spor etkinlikleri, tarihi olaylar, kullanılan güzergahlar, doğal değerler, mimari yapılar ve deniz yolları gibi başlıklar altında çeşitlenmiştir (Yılmaz, 2021:23).

2.4. Türkiye’deki Kültür Rotaları

Anadolu son dört bin yıl boyunca onlarca farklı devlet ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bunun sonucunda ise Anadolu’ya yeni somut ve somut olmayan kültürel öğeler ulaşmış, yeni yapılar, diller, kültürler, yollar, gelenek ve görenekler, dinsel uygulamalar girmiştir. Anadolu, tarih boyunca büyük göçlerin kesişim noktası olmuştur. Bu süreçler, Türkiye’nin geniş coğrafi yapısına ve çeşitliliğine eklenerek çok katmanlı ve benzersiz bir kültürel mirasın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu zenginlik ve derinlik, Türkiye’nin kültür rotaları açısından benzersiz bir altyapıya sahip olmasını sağlamıştır. Türkiye’deki kültür rotalarının gelişimi incelendiğinde, geçmişten günümüze uzanan zengin bir tarihsel süreçle karşılaşılmaktadır. (Özdemir, 2022: 26).

Türkiye’nin ilk kültür rotası 1999 yılında oluşturulmuş, ancak rotaların temsil edilmesi görevi 2012 yılında kurulan Kültür Rotaları Derneği (KRD)’ne devredilmiştir. KRD kültür rotasını, “tarihi, kültürel ya da doğal bir temayı takip eden bir ya da birkaç rotanın birleşimi” olarak tanımlamıştır. Derneğin temel amacı, yürüyüş, bisiklet ve at binme rotalarının korunmasını sağlamak, yeni rotaların oluşturulmasına (Harita 3) öncülük etmek ve bu rotaların gelişimi için en uygun uygulama standartlarını belirlemektir (Kültür Rotaları Derneği, 2016: 21).

Harita 3. Türkiye Kültür Rotaları

Kaynak: Kültür Rotaları Derneği, 2016: 16

2.5. Avrupa'dan ve Dünya'dan Kültür Rotaları  rnekleri

Kültür rotaları, farklı coğrafyalarda bulunan toplumları, kültürleri, şehirleri, ülkeleri ve hatta kıtaları birbirine bağlayarak kültürel miras unsurlarının tanıtılmasını ve korunmasını sağlayan, sürdürülebilir turizme önemli katkılar sunan bir araç haline gelmiştir. Bu rotalar, kültürel mirasın korunmasını teşvik ederken, aynı zamanda kültürel etkileşim ve anlayışı da artırarak geniş bir coğrafi alanda bağlar kurmaktadır. 1960'lı yıllardan itibaren literatüre giren ve dünya genelinde çeşitli tüzükler ve dernekler tarafından desteklenen kültür rotaları, günümüzde birçok kentsel ve kırsal alanda kültürler arası diyaloğu temsil eden önemli bir oluşum haline gelmiştir. Bu rotalar, tarih boyunca toplumlar arasında kültürel alışverişi teşvik eden ve bu mirası koruyarak sürdüren bir platform sunmaktadır ( zer, 2018: 25).

Tarihi miras yolları ve tematik rotalar aracılığıyla belirli bir olguya dair mekânsal bağlamda dönemi anlamaya yönelik kültür rotası çalışmaları, ilk olarak Avrupa'da başlamış ve zamanla dünyaca kabul gören kültürel mirasın korunmasında önemli bir araç haline gelmiştir. Bu alışmalar, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda, mekânsal ve tematik bağlamları kullanarak tarihi ve kültürel değerlerin anlaşılmasını ve yaşatılmasını amaçlamaktadır (Kuru, 2018: 57). Aşağıda ilgili kurumlar tarafından uygulanan kültürel rotalara iki örnek verilecektir:

2.5.1. “UNESCO Diyalog Yolları Programı”

Tarih boyunca toplumlar, ticaret ve g  yolları aracılığıyla kültürel deneyim, fikir, değer ve mal alışverişinde bulunmuşlardır. UNESCO'nun Diyalog Yolları programı

çerçevesinde, 1988 yılında İpek Yolu'nun kültürel rota olarak faaliyete geçmesiyle birlikte, bireysel gezginler ve topluluklar fikir ve geleneklerini tüm kıtalara ve okyanuslara taşıyan karşılaşmalara olanak sağlamıştır. Bu program, tarihsel ticaret yollarının yeniden canlandırılması yoluyla kültürel alışverişin ve etkileşimin teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Bu program dahilinde tanımlanmış 6 rota ve devam eden 2 rota bulunmaktadır.

2.5.2. Avrupa Konseyi “Kültürel Rotalar Programı”

Avrupa Konseyi Kültür Rotaları programı, 1987 yılında başlatılarak farklı Avrupa ülkelerinin kültürel miraslarının ortak bir kültürel zenginliğe nasıl katkı sağladığını zaman ve mekân içinde bir yolculukla göstermeyi amaçlamıştır. 2023 itibarıyla toplam 47 adet rota bulunmaktadır. Her birisi oldukça farklı temalara sahiptir. Kültür rotalarıyla birlikte Avrupa'nın kültürel farklılıklarının anlaşılması daha kolay hale gelmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURDUR ŞEHİRİ ROTA ÖNERİSİ

İlber Ortaylı Bir Ömür Nasıl Yaşanır adlı çalışmasının bir bölümünde seyahat nasıl yapılmalıdır? sorusunu cevaplamıştır. Bu çok önemli bir konudur. Bir yeri gezmek, ki bu bir de tarihi bir yere gezmekten ziyade nasıl gezdiğin çok önemlidir. Bir yere bir insan ilk defa gitse de elli defa da gitse “harita” en önemli öğedir. Haritanın sürekli elimizde bulunması gerekmektedir. İkinci önemli olan konu ise şehre karışmaktır. Kültürel gezi kapsamında bir şehrin sadece önemli tarihi eserleri ve doğal yapıları değil, aynı zamanda günlük yaşamını ve yerel kültürünü de keşfetmek esastır. Bu nedenle, gezi rotasında şehrin sembolik yapıları ve turistik alanlarının yanı sıra, şehrin pazarlarına, sokaklarına ve mahallelerine de yer verilmelidir. Ziyaretçiler, tarihi eserleri ve doğal güzellikleri keşfederken, yerel pazarlarda alışveriş yaparak, şehrin sokaklarında yürüyerek ve yerel kafelerde vakit geçirerek şehrin ruhunu daha yakından hissedebilirler. Bu kapsamda, şehrin sosyal dokusunu ve günlük yaşamını deneyimlemek, ziyaretçilere daha derin ve bütüncül bir kültürel anlayış sunacaktır. Bu bağlamda, Burdur Şehri Rota Önerisinin salı veya cuma günleri gerçekleştirilmesi daha rasyonel bir tercih olacaktır. Zira, salı günleri semt pazarı kurulmakta olup, cuma günleri ise Ulu Cami’nin yanında gelenekse bir pazar kurulmaktadır.

Şekil 2. Burdur’da Salı Pazarı’nın Kurulduğu Uzak Çatı

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

İlber Ortaylı'nın (2019: 94) belirttiği gibi, bir şehri tanımının en etkili yöntemlerinden biri, şehri baştan sona yürümektir. Özellikle küçük şehirlerde yürüyerek keşif yapmak hem pratik bir yaklaşım sunar hem de ziyaretçilere şehrin kültürel ve tarihi dokusunu daha yakından deneyimleme fırsatı sağlar. Sürekli olarak yürümek, şehrin ayrıntılarını fark etmeyi ve günlük yaşamın ritmini yakalamayı kolaylaştırır, böylece ziyaretçilerin mekânla olan bağları güçlenir. Bu bağlamda, durmaksızın yürüyerek keşfetmenin, bir şehrin ruhunu anlamada önemli bir katkı sunduğu ifade edilebilir.

Eldeki çalışma kapsamında planlanan yürüyüş rotasının (Harita 4) toplam süresi 6 saat olarak belirlenmiştir. Bu süre zarfında, Taş Oda durağında yemek, içmek ve diğer ihtiyaçlar için gerekli molalar verilebilir. Bu rota, Burdur şehir merkezini ziyaret eden hem yerli hem de yabancı turistlere yönelik bir kültür turizmi faaliyeti olup, ziyaretçilerin şehir merkezindeki zengin kültürel mirası keşfetmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Duraklar arasındaki mesafelerin kısa olması ve tarihi mekânlarda yavaş tempoda sık sık duraklamalar yapılması, ziyaretçilere bölgenin tarihini derinlemesine deneyimleme fırsatı sunacaktır.

Harita 4. Burdur Şehri Kültürel Rota Haritası

3.1. Rota Durakları

- **Durak 1:** Baltaoğlu Hamamı (37°42'59.51"K, 30°16'58.99"D)
- **Durak 2:** Doğa Tarih Müzesi (37°42'51.12"K, 30°16'53.31"D)
- **Durak 3:** Hacı Rahmi Sultan Türbesi (30°16'53.31"D, 30°16'56.13"D)
- **Durak 4:** Su Terazisi (37°42'49.93"K, 30°17'1.08"D)
- **Durak 5:** Hoca Bali Hamamı (37°42'50.52"K, 30°17'1.83"D)
- **Durak 6:** Şeyh Sinan Cami (37°42'50.84"K, 30°17'0.31"D)
- **Durak 7:** Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi (37°42'51.67"K, 30°17'2.21"D)
- **Durak 8-9:** Mısırlılar Evi ve Su Terazisi (37°42'54.45"K, 30°17'2.25"D / 37°42'54.72"K, 30°17'1.89"D)
- **Durak 10:** Baki Bey Konağı (37°42'53.19"K, 30°17'15.41"D)
- **Durak 11:** Saden Hatipoğlu Cami (37°42'53.59"K, 30°17'21.85"D)
- **Durak 12:** Hecin Dede Camisi (37°42'56.69"K, 30°17'32.59"D)
- **Durak 13:** Taş Oda Gastronomi Mutfağı (37°43'1.17"K, 30°17'20.88"D)
- **Durak 14:** Burdur Ulucami ve Yukarı Pazar (37°43'2.55"K, 30°17'11.31"D)
- **Durak 15-16:** Burdur Arkeoloji Müzesi ve Pirkulzade Kütüphanesi (37°43'9.41"K, 30°17'9.41"D / 37°43'10.94"K, 30°17'10.46"D)

3.1.1. Durak 1: Baltaoğlu Hamamı

Rotanın başlangıç noktası Burdur Cumhuriyet Meydanı'dır (Harita 5). Meydandan ilk durağımız olan Baltaoğlu Hamamı'na (Şekil 3) yaklaşık 10 dakikada yürünebilmektedir. Hamam hafta içi her gün ve cumartesi günü saat 07.00 ile 23.00 arası hizmettedir. Pazar günleri ise işletme kapalıdır. Ortalama 1 ile 2 saat arası burada vakit geçirilebilir. Ziyaretçilere hem bedensel hem de ruhsal bir rahatlama sağlamaktadır. Çeşmedamı Mahallesi'nde bulunan yapı, Burdur'un en eski hamamı olarak bilinmektedir. Hamamın ismi konusunda çeşitli rivayetler mevcuttur. Bir rivayete göre 15. ya da 16. yüzyılda hamamın bulunduğu yerdeki boş, büyük olan arsaya ev inşa etmek için temel kazılırken işçilerden birinin baltası hamamın kubbesine çarpar ve çıkan ses üzerine yapılan incelemede burada toprağın altında hamam olduğu anlaşılır. Bu yüzden yapıya Baltaoğlu Hamamı denilmiştir. Bir başka rivayete göre, Korkut Han'ın doktoru Hamza tarafından yaptırılan Çeşmedamı Çeşmesi yakınlarındaki ve bugün hamamın bulunduğu alana, sipahiler atlarını otlatmak için bağlarlarmış. Hamam yaklaşık XVII. Veya XVIII. Yüzyılda Baltaoğlu adındaki sipahi atının sikkesini çayıra çakarken keşfedilmiştir. Ancak

bu rivayetlerin doğruluğunu ispatlayan herhangi bir belge mevcut değildir (Bozcu, 2013: 113-114).

Harita 5. Baltaoğlu Hamamı

Şekil 3. Baltaoğlu Hamamı Konum Haritası

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.1.2. Durak 2: Doğa Tarihi Müzesi

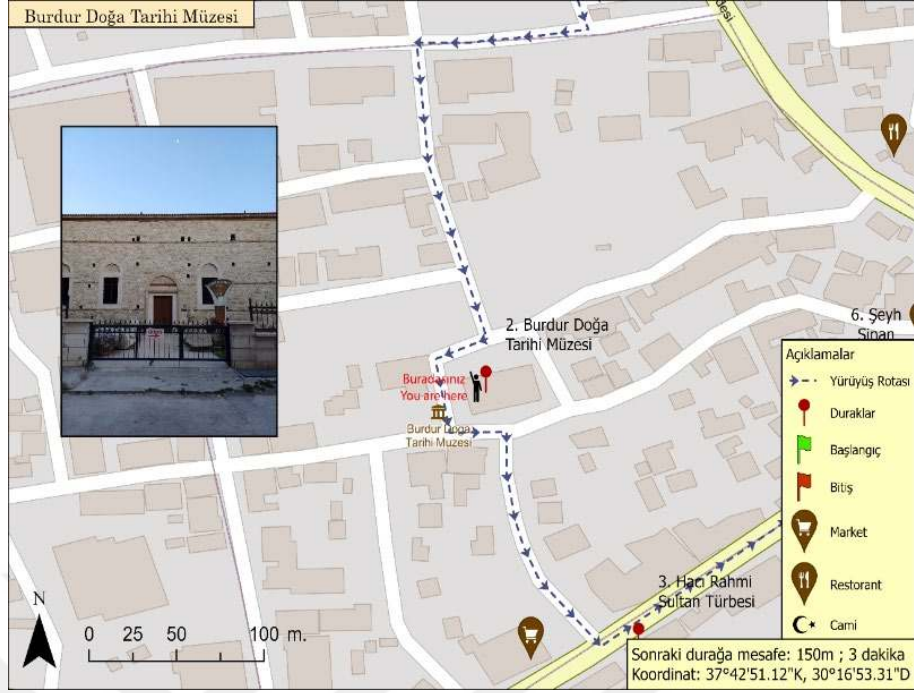
Doğa tarihi müzeleri, jeoloji, mineraloji, botanik, zooloji, fiziksel antropoloji, paleontoloji ve çevrebilim gibi bilim dallarına odaklanan kurumlardır. Bu müzeler, eski dönemlerden kalan fosiller, mineraller, taşlar gibi doğada mevcut ancak özelliklerine göre sınıflandırılan öğeleri barındırır. Ayrıca, çeşitli hayvan ve bitki türleri, hayvanat bahçeleri,

akvaryumlar, botanik bahçeleri, doğal rezervler ve doğal etkileşimlerle oluşmuş peyzajlar da bu müzelerin içeriklerinde yer alır. Doğa tarihi müzeleri, ait oldukları ülke, komşu ülkeler ve dünya genelindeki bitki ve hayvan örnekleri, fosiller, kayaçlar ve jeolojik oluşumları uluslararası standartlara göre koruyarak bilimsel araştırmalar için yerli ve yabancı bilim insanları ile amatör doğa bilimcilerin kullanımına sunar. Bu müzeler, özellikle bitki ve hayvan türlerinin geliştirilmesi ve ekonomik kullanımları amacıyla uygulamalı araştırmalar yapar, kendi botanik bahçelerinde ve dünyanın diğer bölgelerindeki ilginç bitkileri canlı olarak sergiler, halka yönelik sergiler ve konferanslar düzenleyerek doğa ve çevrenin korunması konusunda eğitim verir ve bilimsel araştırmalar yapar (Dilli, 2014: 83). Türkiye’de 7 adet Doğa Tarih Müzesi vardır (Darbaş, 2020: 9). Bunlardan bir tanesini oluşturan Burdur Doğa Tarihi Müzesi, Burdur İli Merkez İlçesi, Zafer Mahallesi’nde konumlanmıştır (Harita 6). Müze, restore edilmiş Kavaklı Rum Kilisesi binasında kurulmuş olup, Burdur’un Kemer İlçesi Elmacık Köyü’nde gerçekleştirilen kazılarda ortaya çıkarılan dev bir fil iskeleti ile tarih öncesi canlılara ait kalıntıları sergilemektedir (Şekil 4-5). Müzede, sinevizyon gösterimleri yapılan bir eğitim salonu ile konferans düzenlenebilen bir alan mevcuttur. Özellikle öğrenciler tarafından eğitim amaçlı olarak yoğun bir şekilde ziyaret edilen müze, bu imkanlarla ziyaretçilere interaktif ve bilgi dolu bir deneyim sunmaktadır (<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-159112/burdur-doga-tarihi-muzesi.html>).

Şekil 4. Doğa Tarihi Müzesi’nin İçi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

Harita 6. Burdur Doğa Tarihi Müzesi Konum Haritası

Şekil 5. Burdur Doğa Tarihi Müzesi'nin Dışarıdan Görünüşü

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.1.3. Durak 3: Hacı Rahmi Sultan Türbe ve Mescidi

Hacı Rahmi Sultan Türbesi ve Mescidi, Burdur ili Merkez İlçesi Karasenir Mahallesi'nde, Hilal değirmeninin yanında yer almaktadır. 50 metrekarelik bir alanı kaplayan bu yapı, mescit ile iç içe konumlanmıştır (Harita 7, Şekil 6). Kabir bir camekan içerisinde korunmaktadır. Türbenin içinde kabri olan ve adının verildiği Hacı Rahmi

Sultan, 1831’de Elazığ’da doğmuş, ilk eğitimini Elâzığ’da tamamladıktan sonra din bilimleri okumak için İstanbul’a gitmiştir. Hocası (Hasan Feyzi) tarafından Burdur’a davet edilmiştir. Halk arasında yaygın olan inanışa göre, Hıdır olan hocası, ona birtakım kerametler bahşetmiştir (<https://burdur.ktb.gov.tr/TR-161208/haci-rahmi-sultan-turbesi.html>).

Harita 7. Hacı Rahmi Sultan Türbesi Konum Haritası

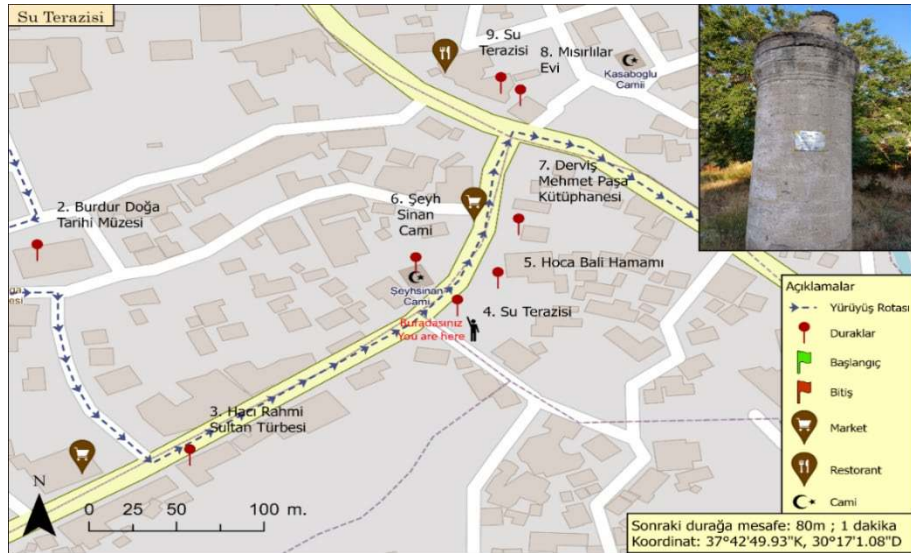

Şekil 6: Hacı Rahmi Sultan Türbesi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.1.4. Durak 4: Ark Su Terazisi

Osmanlı Devleti su mühendisliğinin önemli eserlerinden biri olan su terazileri, günümüzde birer anıt gibi dikilmekte ve geçmişin mühendislik dehasını yansıtmaktadır. Genellikle kare biçiminde olup, yukarıya doğru daralan kule şeklinde inşa edilen bu yapılar, birleşik kaplar prensibi ile çalışarak su basıncını ayarlamaktadır. Kaynaklardan şehre gelen su, teraziye çıkarılarak yavaşlatılmakta ve bu şekilde atmosfer basıncına eşitlenerek basınç kontrolü sağlanmaktadır. Terazinin üst kısmında yer alan sağındık adı verilen havuz, isale veya şebeke hattından gelen borunun düşey olarak tabanına açılması ile suyu kabul etmektedir. Sağındık havuzunda, pişmiş kilden yapılma borularla gelen ve giden su birleşir ve burada bulunan lüleler aracılığıyla suyun debisi ölçülerek dağıtım yapılır. Ancak, çok az sayıda su terazisi günümüze ulaşabilmiştir (Kozanoğlu, 2013: 110). 19. yüzyılın ilk yarısında Türkiye'yi ziyaret eden G. Eneholm ve A.F. Andreossy, bu yapıları hayranlıkla anlattıkları eserler yazmışlardır (Cantay, 73). Su terazilerinin bu önemli özellikleri günümüzde unutulmuş biraz da göz ardı edilmiştir. Bu kültür rotasında su terazilerine bir farkındalık meydana getirmek için iki su terazisi duraklara dahil edilmiştir. Bunlardan birisini Oluklaraltı Caddesi'nde bulunan Ark Su Terazisi oluşturmaktadır (Harita 8, Şekil 7).

Harita 8. Ark Su Terazisi Konum Haritası

Şekil 7. Ark Su Terazisi Fotoğrafi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.1.5.Durak 5: Hoca Bali Hamamı

Hoca Bali Hamamı, Burdur Merkez’de Sinan Mahallesi Oluklaraltı Caddesi’nde Şeyh Sinan Cami karşısındadır (Harita 9). Diğer bir ismi Koca Bali Hamamı’dır. Orijinal bir yapıdır ancak uzun bir süre âtıl kalması nedeniyle harap olmuş durumdadır (Bozcu, 2013: 121).

Şekil 9. Şeyh Sinan Cami

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

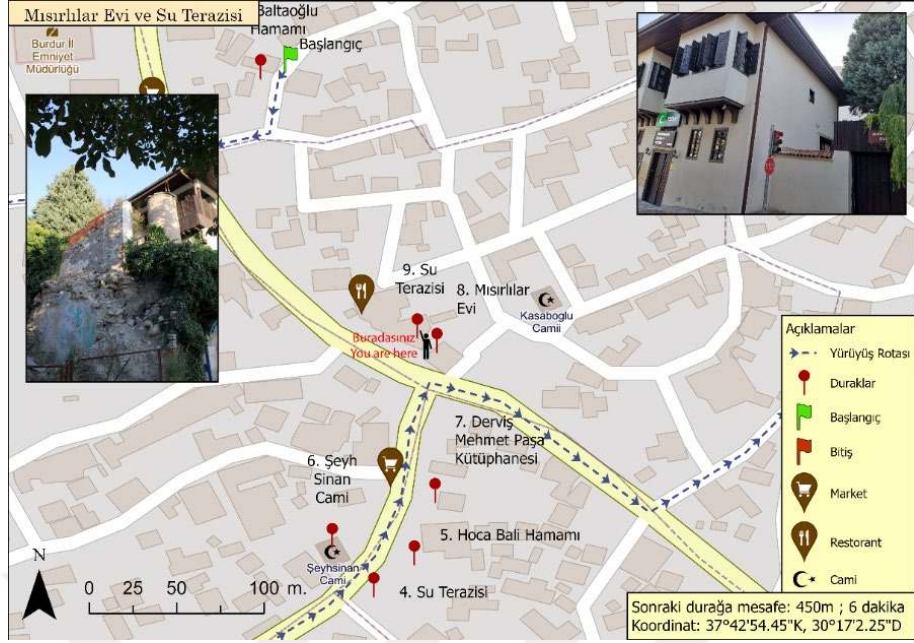

Şekil 10. Şeyh Sinan Cami Haziresi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.1.7. Durak 7: Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi

Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi tek katlı olup taş yapıdadır (Harita11, Şekil 11). 1881’de 1260, 1893-1903 yılları arasında ise 4500 kitap barındıran Derviş Mehmed Paşa Kütüphanesi, Osmanlı Devleti kütüphaneleri arasında seçkin bir konuma sahiptir. Günümüzde bu kütüphaneye ait 1687 kitap Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi’nde, 625 kitap ise restorasyon amacıyla İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Zaman içerisinde özel mülkiyete geçen yapı, uzun süre konut olarak kullanılmış ve zamanla harabeye dönüşmüştür. 2009 yılında, yapının sahibi tarafından yıkımı gerçekleştirilirken güvenlik güçleri tarafından müdahale edilmiş ve

Harita 12. Mısırlılar Evi ve Su Terazisinin Konum Haritası

Mısırlılar Evi'nin tarihçesi hakkında bilgiler sınırlıdır. 19. yüzyılda yapıldığı kabul gören bir görüştür. 1967 yılında kamulaştırılmış, 1984 yılında da gerekli restorasyon çalışmalarının ardından müze ev şeklinde düzenlenmiştir. Çevreden derlenen halı, kilim gibi eşyalara sahip olan konak, bir süre müze lojmanı olarak kullanılmış ardından valiliğe devredilmiştir. Küçük bir bahçenin içerisinde kargir yapıda iki katlı bir konaktır. Alt taş, üst kat Bağdadi teknikte yapılmıştır (Erkan, 2015: 29). Evin alt katında, Cumhuriyet Caddesi üzerinde yan yana dizilmiş ve üstleri kemerli iki çeşme bulunmaktadır. Bahçesinde ise bir su terazisi yer almaktadır (Şekil 12-13).

Şekil 12: Mısırlılar Evi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

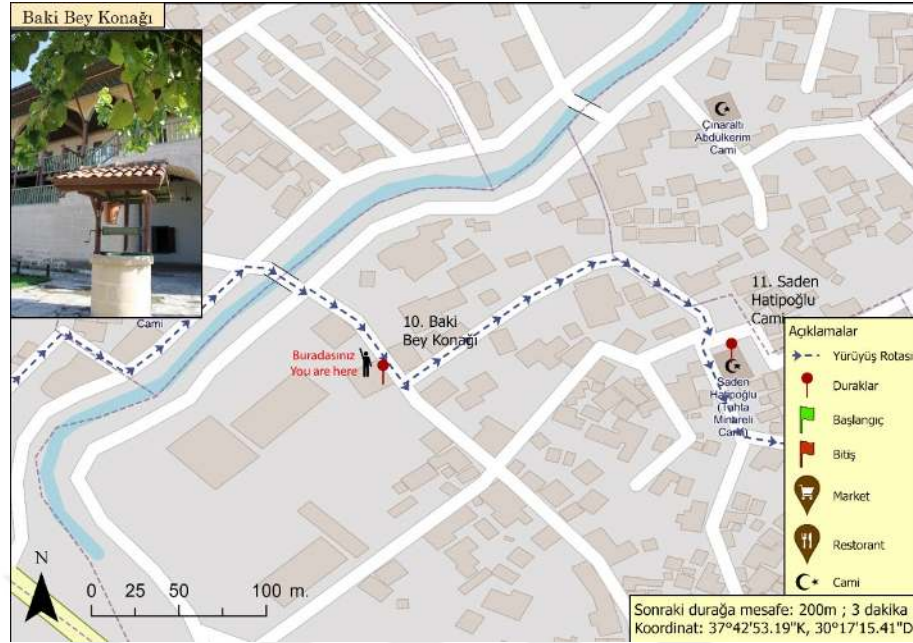

Şekil 13: Su Terazisi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.1.9. Durak 10: Baki Bey Konağı:

Baki Bey konağı, Burdur ili merkez ilçesinde Değirmenler Mahallesi Divan Baba Caddesindedir (Harita 13). Konağın bilinen en eski tapu kaydı, 1830’larda yaşamış olan Reşit Bey’e aittir (Erkan, 2015: 24).

Harita 13. Baki Bey Konağı Konum Haritası

Konak, 1974 yılında restore edilme sürecine başlanmış, 1987 yılında korumaya alınmış ve nihayetinde 1988’de tamamlanan bir restorasyon süreci geçirmiştir. 2003 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arasında yapılan bir protokol çerçevesinde, Baki Bey Konağı’nın bakımı ve sergilenmesi Burdur Valiliği’ne devredilmiştir (Özaltın, 2012: 9). 18 Mayıs 2003 tarihinde Burdur Valiliği, konağı “Yaşayan Burdur Evi” adıyla ziyarete açmıştır. Bu ev, Burdur’un köy ve ilçelerinden toplanan etnografik malzemelerle donatılmıştır ve ziyaretçilere yerel kültür ve yaşamın dokusunu aktarmayı amaçlamaktadır. İki katlıdır, bir kısmı yıkılmıştır. Alt katı ahır, ambar gibi eklentilerden meydana gelmektedir. Konağın büyük bir bahçesi vardır. Asıl giriş bahçe kapısından yapılmaktadır. Taş merdivenle ikinci kata çıkılabilmektedir. İkinci katın bahçeye bakan eyvanı vardır. Eyvanın dış kısımları ahşap direklerle bölünmüş olup; çatı ile birleşen kısımlar sivri kemerlidir. Konakta en dikkati üzerine çeken oda başodadır (Kültür Envanteri Burdur Merkez, 2007: 31, Şekil 14).

Şekil 14. Baki Bey Konağı Baş Oda

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.1.10. Durak 11: Saden Cami ve Kütüphanesi

Cami, Burdur ili Merkez ilçesi Değirmenler Mahallesi Saden Sokaktadır (Harita 14). Tek katlı, taş temelli, kerpiç duvarlı ve üzeri saç kırma çatılıdır (Kültür Envanteri Burdur Merkez, 2007: 158). İnşa kitabesine göre 1861 yılında Sadenzade İsmail Hacı Ağa tarafından inşa ettirilmiştir. 1914 yılındaki depremde zarar görmüş, ardından hemen tamirata yapılmıştır. Saden Cami, Burdur'un 1914 depreminde tamamen zarar görmeyen tek camisidir.

Harita 14. Saden Cami ve Kütüphanesi Konum Haritası

Sadenzade Camii'nin doğu duvarına birleşik bir kütüphanesi de mevcuttur. Cami 2006'da Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafınca restore edilmiştir. Yapının süsleme açısından en dikkat çekici kısmı aşı boyalarla boyanmış ahşap tavanıdır (Bozcu, 2013: 42, Şekil 15).

Şekil 15. Saden Cami

Kaynak: (<https://burdur.ktb.gov.tr/TR-155669/saden-cami-ve-kutuphanesi.html>)

3.1.11. Durak 12: Hecin Dede Cami

1914'te yıkılmadan önceki yazıtına göre 1875'te yapılmıştır, depremde yıkılınca 1930 yılında tekrardan inşa edilmiştir (Erkan, 2015: 35, Harita 15).

Harita 15. Hecin Dede Cami Konum Haritası

Caminin çeşmesinin kitabesi bu ifadeyi doğrular niteliktedir. Büyük bir mescit boyutlarında ve kare planlıdır. Bulunduğu yerdeki eğim sebebiyle fevkani olarak inşa edilmiştir. Cami; kuzeyde yer alan, kesme taştan yapılmış, sivri kemerli bir çeşme ile bu çeşmenin sağ ve solunda çeşmeyle bitişik olarak inşa edilmiş hücrelerden meydana gelen bir platform üzerinde yükselmektedir (Bozcu, 2013: 30, Şekil 16).

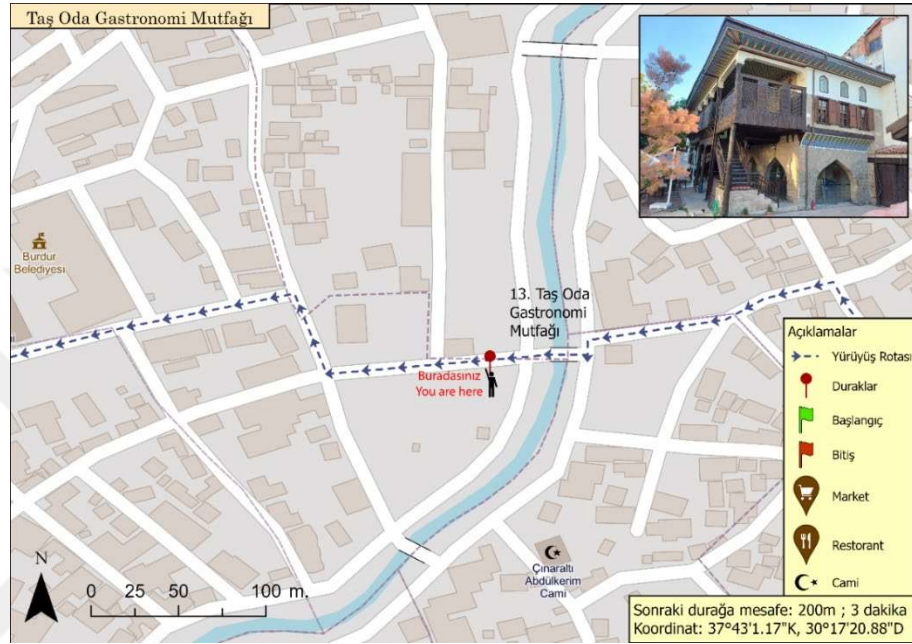

Şekil 16: Hecin Dede Cami

Kaynak: (<https://www.haritada.com/hecin-dede-cami-merkez-burdur>)

3.1.12. Durak 13: Taş Oda Gastronomi Mutfağı

Taş Oda, Burdur ili merkez ilçesine bağlı Pazar Mahallesi'ndedir (Harita 16). Yapıldığı dönemin mekânsal ve cephesel özelliklerini iyi yansıtan yapılardan biridir. (Kültür Envanteri Burdur Merkez, 2007: 26). Taş Oda, Kınalı Aşiretinden Emin Bey tarafından 17.yy. ortalarında yaptırılmıştır (Akgün, 2005: 1322).

Harita 16. Taş Oda ve Gastronomi Mutfağı Konum Haritası

Binanın hicri 650 yılında yapıldığı da rivayet olunmakla birlikte bunu tasdik edecek hiçbir kitabe ve belge bulunmamaktadır (Gülyurt, 1940:11). Burdur'da 1930'lu yıllarda, Evkaf dairesinin bulunduğu camide bir yangın çıkmış ve bu olay sonucunda Taş Oda gibi benzer niteliklere sahip bazı yapıların vakfiyeleri günümüze ulaşamamıştır. Konağın süslemelerinden yola çıkılarak 17. Yüzyıla tarihlendirmek mümkündür (Kültür Envanteri Burdur Merkez, 2007: 26). Yapının en eski tapu kaydı ise 1890 yılına aittir. Bu kayıttan konağın Kayışoğlu Ahmet Ağa ve varisleri tarafından ev olarak kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Kayış oğlu Ahmet Ağa'nın ölümünden sonra konak, evladı Hilmi, Sabriye, Huriye, Hatice ve Ahmet Ağa'nın karısı Züleyha'ya bırakılmıştır. Kayış oğlu Ahmet Ağa 1843 senesinin bölük ağalarındandır. Binaya sahip olanların herhangi bir sebepten dolayı perişan olmaları dolayısıyla Kınalı aşiretinden Mehmet Ağa tarafından satıldığı rivayet olunmakla birlikte buna dair belge yoktur (Gülyurt, 1940: 11). Konağa zaman içerisinde çeşitli eklemeler yapılmış olsa da ana özellikleri korunmuştur. Konak

iki katlıdır, yapı malzemesi olarak taş, kerpiç ve ahşap kullanılmıştır. Ahşap korkuluklu merdivenle ikinci kata çıkılmaktadır. Burada dikdörtgen planlı bir sofa yer almaktadır. Sofanın kuzeybatı ve güney cepheler boyunca başoda ve diğer dört oda sıralanmaktadır. Konak, özellikle alçı kabartmaları, hat sanatı, vitrayları, ahşap ve kalem işçiliği ile dikkat çekmektedir (Kültür Envanteri Burdur Merkez, 2007: 26). Konutun başodası özellikle çok detaylı bir şekilde süslenmiştir; ahşap işçiliği, kalem işi, hat sanatı, vitray ve alçı kabartmalar gibi çeşitli tekniklerle ve farklı kompozisyonlarda yapılan süslemelerle zengin bir dekorasyon oluşturulmuştur. Altın ve gümüş varaklarla işlenen başoda bezemeleri ise bu ihtişamı daha da artırmıştır. Ayrıca başoda ve sofada bulunan tavan göbekleri, bezeme açısından son derece zengin örnekler sunmaktadır (Bozcu, 2013:10). Bundan mütevellit konak, Burdur'daki geleneksel Türk konut mimarisinin dönemsel özelliklerini yansıtan bir yapı olarak önem taşımaktadır. Konak, Burdur Valiliğine devredilmiş, 11.06. 2005 tarihinde Taş Oda Etnografya Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Bu konakta ziyaretçilere sunulan, Burdur yöresine özgü kadın ve erkek kıyafetleri, aksesuarlar ve o dönemin yaşam tarzıyla ilgili görseller ve materyaller yer almaktadır. Müze, pazartesi hariç haftanın diğer günleri 08.30- 17.00 saatleri arasında ziyaretçilerini beklemektedir (Kültür Envanteri Burdur Merkez, 2007: 26, Şekil 17).

Şekil 17: Taş Oda ve Gastronomi Mutfacı

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

Taş Oda, aynı zamanda bir gastronomi mutfacı hizmeti de sunmaktadır. Bu mekânda ziyaretçilere Burdur'un zengin mutfak kültürü tanıtılacaktır. Böylelikle

Menüye şu bağlantıdan (<https://www.menum.co/tasoda>) ulaşmak mümkündür.

3.1.13. Durak 14: Burdur Ulu Cami ve Yukarı Pazar

Şehirlerin içerisinde ikamet eden sakinlerine birtakım fonksiyonlar sağlaması zorunludur. Bu fonksiyonlardan birisi barınmadır. Barınma kadar zaruri olan bir diğer faktör ise insanların hayatlarını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duydukları çeşitli unsurların temin edilmesi, üretilmesi, değiştirilmesi, veyahut başka bir maddeyi satın almasıdır. Antikçağ’ dan günümüze kadar gelen çarşı, pazar, agora, kervan yolu gibi kavramlarla gelişen ticari hayat kentlerin oluşumunu ve gelişimini etkilemiştir. Tarih boyunca birçok kent yer seçim kriterleri açısından birbiri ile örtüşen ticari alanlar çerçevesinde ya da bu alanların yakınında gelişmiştir. Burdur şehir ölçeğinde de aynı husus geçerlidir (Tolacı, 2015: 18). Bu alana Yukarı Pazar ya da Alan Pazar ismi verilmekte olup merkezinde Ulucami yer almaktadır (Harita 17).

Harita 17. Burdur Ulu Cami ve Yukarı Pazar Konum Haritası

Çarşının gelişim süreci Selçuklu hakimiyetinin hüküm sürdüğü dönemde Ulu Cami'nin inşa edilmesiyle başladığı bilinmektedir. Ulu Cami Dünder Bey'in ilk eseridir. Ulu cami ve çevresi “Alan Pazarı” olarak da isimlendirilmiştir. Burdur Ulu Cami, şehrin merkezinde, Pazar Mahallesi'nde yüksek bir tepe üzerinde konumlanmıştır (Şekil 18).

Şekil 18. Yukarı Pazar

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

“Ulu Cami ve çevresinde inşa edilen çarşı, zamanla çevresinde bir kent dokusu meydana getirmiş ve tarihsel süreçte mekânsal gelişimini etkileyen tüm doğal, sosyo-kültürel ve sosyo- ekonomik olaylara rağmen günümüze ulaşabilmiştir” (Tolacı, 2015: 19, Şekil 19).

Şekil 19. Burdur Ulu Cami

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

Ulu Cami, kitabesinden anlaşıldığı üzere Feleküddin Dünder Bey tarafından M. 1300- 1301’de yaptırılmıştır. Dünder Bey Hamitoğulları Beyliği’nin kurucusu Hamid Bey’in torunu olarak bilinmektedir. Burdur Ulu Cami’nin inşası da Dünder Bey’in dedesinin sağlığında beyliğe bağlı bir emir olarak Burdur’da yaşadığı döneme denk gelmiştir. Ancak Ulu Cami çeşitli dönemlerde çeşitli badireler atlatmıştır. İlk Ulu Cami minaresi Abdullah Ağa oğlu Sinan isimli bir mimar tarafından M. 1360-1361 yılında inşa edilmiştir. Osmanlı Dönemi’nde oldukça harap olduğu anlaşılan cami Çelik Mehmed Paşa tarafından 1747’de tekrardan inşa ettirilmiştir, bundan sadece bir yüzyıl sonra ise 15 Ekim 1846 tarihinde çarşıda meydana gelen yangında yapı hasar görmüştür. Caminin bakımını da üstlenen Hacı Mehmed Efendi’nin de aralarında bulunduğu 12 kişiden meydana gelen bir heyet oluşturulmuş, caminin yeniden inşası için halktan yardım istenerek ve hazineden destek alınarak 1851 tarihinde caminin yeniden inşasının tamamlandığı Osmanlı arşiv kayıtlarına geçmiştir (Bozcu, 2013: 56).

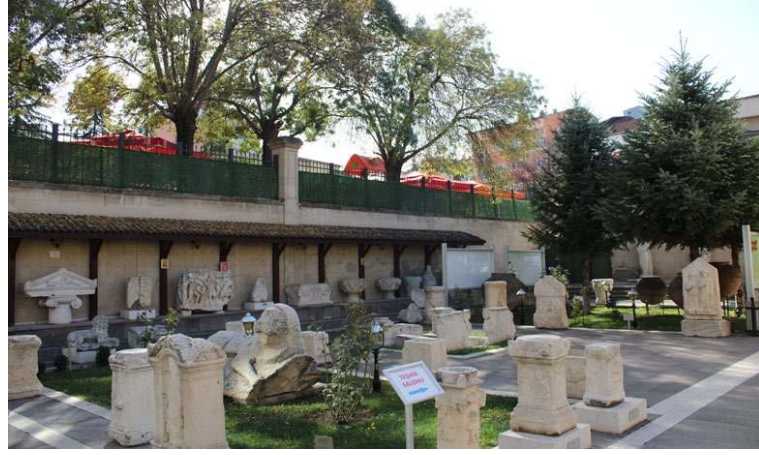
3.1.14. Durak 15-16: Burdur Arkeoloji Müzesi ve Pirkulzade Kütüphanesi

Burdur'da ilk müze, 1956 yılında daha öncesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na kütüphane olarak kullanılmak üzere kamulaştırılarak restore edilen Pirkulzade Medresesi'nin kütüphanesinde müze deposu olarak kurulmuştur. Müzenin kısa süredeki beklenmedik gelişimi ve bölgenin kültürel miras zenginlikleri göz önünde bulundurularak 1966- 1967 yıllarında Pirkulzade Kütüphanesi'nin mimari karakterine sadık kalınarak 2 teşhir salonu, idari kısımlar inşa edilmiş ve müze nihayetinde 12 Haziran 1969 tarihinde kapılarını ziyarete açmıştır. Ancak 12 Mayıs 1971 tarihinde Burdur'da meydana gelen deprem müzede bazı hasarlara sebep olmuş ve tamirat görmüştür. Müze binasının mevcut kapasitesinin yetersizliği nedeniyle, 2001 yılında ek teşhir salonları, idare binası ve konferans salonu gibi yeni bölümler inşa edilmiştir. Bu eklemeler, müzenin ziyaretçilere daha geniş ve etkili bir deneyim sunmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir (Harita 18).

Müzenin giriş katı; üç kısımdan meydana gelmektedir: İlk kısımda Sagalassos Antik Kentinden, ikinci kısımda Kibrya Antik Kenti'nden eserler bulunmaktadır. Son olarak üçüncü kısımda ise Kremna Antik Kenti'nden heykeller vardır. Müzenin üst katında neolitik, kalkolitik ve Tunç çağlarına ait toprak kaplar, takılar, sikkeler, tanrı figürleri, koku şişeleri yer almaktadır. (Burdur Valiliği İl Yıllığı, 2021: 388, Şekil 20).

Harita 18: Burdur Arkeoloji Müzesi ve Pirkulzade Kütüphanesi Konum Haritası

Şekil 20: Burdur Arkeoloji Müzesi Bahçesi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

Burdur şehrinde günümüze ulaşmış en önemli kütüphane Pirkulzade Kütüphanesi'dir. Kütüphane, Burdur Müzesi'nin bahçesinde yer almaktadır. Osmanlı Devleti kütüphane mimarisinin güzel örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Adını kütüphanenin son hafızı olan Pirkulzade Hacı Hasan Efendi'den aldığı bilinmektedir (Erkan, 2015: 51). Pirkulzade Kütüphanesi 1240 yılındaki bir vakfiyeye göre, Burdur Müftüsü Mustafa Efendi tarafından yaptırılmıştır. Kare planlı, kubbeli tek bir mekândan oluşan bir kütüphanedir. 1971 yılındaki Burdur depreminde hasar almış, 1 yıl sonra Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafınca onarılmıştır (Kültür Envanteri Burdur Merkez, 2007: 166).

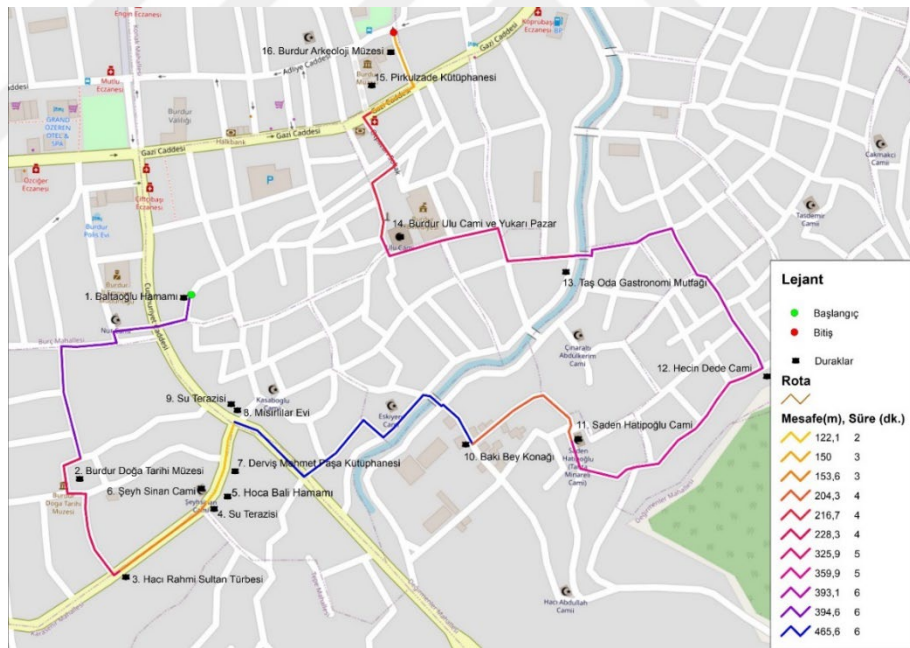

Şekil 21. Pirkulzade Kütüphanesi

Kaynak: Hafize Belgin ÖZEN Arşivi

3.2. Burdur Kültür Rotası Network (Ağ) Analizi

Çalışmanın bu aşamasında, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) kullanılarak Burdur kültür rotasında yer alacak unsurların rotalar oluşturarak haritalandırılması gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, CBS’de kültür rotası duraklarının coğrafi konumlarının yanı sıra araç yolları, yürüyüş yolları, bisiklet yolları ve toplu taşıma güzergahları gibi çeşitli ulaşım ağları veri olarak kullanılmıştır. Bu veriler doğrultusunda, tarihi yapıların çevresinde yürüyüş mesafesine dayalı erişilebilir alanların kapsamlı bir ağ analizi yapılmıştır. Bu analiz, kültür turizmi katılımcılarının tarihi yapıları yürüyerek kaç dakikada ve kaç metre mesafede ziyaret edebileceklerini belirlemede yardımcı olmaktadır. Analiz sonucunda, her bir tarihi yapının etrafındaki yürüyüş için uygun alanlar metre cinsinden niceliksel olarak tanımlanmıştır. Harita 19, bu yapıların coğrafi konumlarını ve ziyaretçilerin yaya olarak erişebileceği potansiyel alanları görselleştirerek, kültür turizmi açısından önemli olan bu noktaların erişilebilirliğini ve bağlantılarını ortaya koymaktadır.

Harita 19. Burdur Şehri Kültür Rotası Network Analizi

Bu bölgedeki yapıların birbirine yakın olması, ziyaretçilere aynı gün içerisinde birçok noktayı görme imkânı tanımaktadır. Ancak, bu ziyaret süresi, kullanıcıların sağlık durumu, kişisel ihtiyaçları ve tercihlerine bağlı olarak değişiklik gösterebilecektir. Harita 19, sağlıklı bir bireyin belirli bir yapının çevresinde yaya olarak geçirebileceği süreyi ve

bu süre zarfında yürüyerek erişebileceği alanları metre cinsinden detaylandırarak sunmaktadır. Önerilen rota boyunca baştan sona yürüyen bir turist bu turu tamamlamasının yaklaşık 48 dakika süreceği hesaplanmıştır. Haritalarda bir sonraki durağa olan mesafeler, gerçekçi verilere dayalı olarak ağ analizi ve navigasyon sistemlerine göre belirlenmiş ve yuvarlanmış değerler kullanılmıştır. Bu nedenle, ağ analizine bağlı olarak küçük süre ve mesafe farklılıkları bulunmaktadır. Baltaoğlu Hamamı'ndan Burdur Doğa Tarihi Müzesi'ne olan mesafe yaklaşık olarak 394,6 metre olarak ölçülmüştür. Bu mesafe, kentsel alan içerisindeki iki önemli tarihi nokta arasında yürüyerek erişim sağlamak açısından oldukça makul bir uzaklıktır. Burdur Doğa Tarihi Müzesi'nden Hacı Rahmi Sultan Türbesi'ne olan mesafe ise 228,3 metredir. Bu kısa mesafe, ziyaretçilerin doğal ve tarihi miras arasında kolaylıkla geçiş yapmalarına imkân tanır. Hacı Rahmi Sultan Türbesi'nden Su Terazisi'ne olan mesafe 153,6 metre olarak hesaplanmıştır. Bu kısa mesafe, ziyaretçilerin tarihi ve kültürel yapıların yoğun olduğu bir bölgede yürüyüş yapmalarını kolaylaştırmaktadır. Su Terazisi'nden Mısırlılar Evi'ne olan mesafe 122,1 metre olarak belirlenmiştir. Bu mesafe, şehrin tarihi dokusunu keşfetmek isteyenler için oldukça erişilebilir bir güzergâh sunmaktadır. Mısırlılar Evi'nden Baki Bey Konağı'na olan mesafe 465,6 metredir. Bu mesafe, ziyaretçilerin şehirdeki farklı kültürel ve tarihi alanları birbirine bağlayan bir yürüyüş rotası üzerinde hareket etmelerine imkân tanır. Baki Bey Konağı'ndan Saden Camii'ne olan mesafe 204,3 metredir. Bu kısa mesafe, ziyaretçilerin dini ve tarihi yapılar arasındaki bağlantıları rahatlıkla keşfetmelerini sağlar. Saden Camii'nden Hecin Dede'ye olan mesafe 325,9 metre olarak ölçülmüştür. Bu mesafe, şehirdeki tarihi yerler arasında bağlantı kuran önemli bir güzergâh oluşturmaktadır. Hecin Dede'den Taş Oda'ya olan mesafe ise 393,1 metredir. Bu mesafe, ziyaretçilerin Burdur'un tarihi dokusunu ve kültürel mirasını daha kapsamlı bir şekilde keşfetmelerine olanak tanır. Bu şekilde ifade edilen mesafeler, Burdur şehrinin tarihi ve kültürel yapılarının birbirine olan yakınlığını ve şehir içinde yürüyerek yapılabilecek bir rota programını detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır (harita 19).

3.3. Gezinin Maliyeti

Rotamızda genel olarak müze kart geçerlidir. Bu nedenle, ziyaretçilere müze kartları yoksa temin etmeleri tavsiye edilmektedir. Ayrıca, hamam ve yemek gibi ekstra hizmetlerde fiyatlar değişkenlik gösterebilmektedir. Geziye ilişkin olarak duraklar

özelinde şöyle bir maliyet hesabına yer verilebilir: Durak 1: Baltaoğlu Hamamı yaklaşık 200- 350 TL. Durak 2: Doğa Tarihi Müzesi: Müze kart geçerlidir, ücretsiz. Durak 3: Hacı Rahmi Sultan Türbesi ücretsiz. Durak 4: Ark Su terazisi ücretsiz. Durak 5: Hoca Bali Hamamı ücretsiz. Durak 6: Şeyh Sinan Cami ücretsiz. Durak 7: Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi ücretsiz. Durak 8-9: Mısırlılar Evi ve Su Terazisi giriş ücretsiz. Durak 10: Baki Bey Konağı giriş ücretsiz. Durak 11: Saden Cami giriş ücretsiz. Durak 12: Hecin Dede Cami giriş ücretsiz. Durak 13: Taş Oda Gastronomi Mutfağına giriş ücretsizdir ancak yemek hizmeti de verilmektedir, fiyat aralığı değişmektedir. Durak 14: Burdur Ulu Cami ve Yukarı Pazar giriş ücretsizdir. Durak 15- 16: Burdur Arkeoloji Müzesi ve Pirkulzade Kütüphanesi Müze kart geçerlidir, ücretsiz.

3.4. Konaklama İmkanları

Burdur şehrinde önerilen bu kültür rotası bir gün içerisinde tamamlanabilecek nitelikte tasarlanmış olmasına rağmen, daha geniş bir zaman dilimine yayarak keşfetmek isteyenler için şehirde çeşitli konaklama imkanları da bulunmaktadır. Burdur şehri ve çevresinde bulunan konaklama seçenekleri, ziyaretçilerin ihtiyaç ve tercihlerine göre farklılık gösterebilecektir. Bu bağlamda, ziyaretçilerin seyahatlerini birkaç güne yayarak daha detaylı ve keyifli bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için çeşitli konaklama alternatiflerine aşağıda yer verilecektir.

Öncelikle, şehir merkezinde ve yakın çevresinde konumlanan oteller, konforlu ve modern olanaklarıyla öne çıkmaktadır. Grand Özeren Otel ve Burdur Eser Diamond Hotel & Convention Center gibi lüks oteller, ziyaretçilere geniş imkanlar ve üst düzey hizmetler sunarak konaklamalarını rahat ve keyifli kılmaktadır.

Bunun yanı sıra, daha ekonomik konaklama arayışında olan ziyaretçiler için pansiyonlar ve butik oteller uygun alternatifler olarak belirtilebilir. Örneğin, Özeren 2 Otel ve tarihi atmosferiyle Kayışlıoğlu Konağı, sıcak ve davetkar bir konaklama deneyimi sunar. Bu tesisler, daha kişisel bir hizmet anlayışıyla, ziyaretçilerin Burdur'daki konaklamalarını unutulmaz kılacaktır. Ayrıca, kamu misafirhaneleri, özellikle ekonomik bir konaklama arayışında olanlar için cazip seçenekler sunar. Burdur Öğretmenevi ve Polis evi, güvenli ve rahat bir konaklama deneyimi sağlayarak, ziyaretçilere ev konforunu aratmayacaktır. Uzun süreli konaklamalar için ise apart oteller tercih edilebilir. Bu tür konaklama tesisleri, ev konforunda konaklama imkânı sunarak,

özellikle aileler ve gruplar için ideal bir seçenek oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Burdur Gölü kenarında yer alan oteller, doğa ile iç içe bir konaklama deneyimi sunarak, ziyaretçilere huzurlu ve dinlendirici bir ortam sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Burdur ve çevresindeki konaklama seçenekleri, ziyaretçilerin ihtiyaçlarına ve tercihlerine uygun olarak çeşitlilik göstermektedir. Bu sayede, ziyaretçiler seyahat planlarını esnek bir şekilde düzenleyerek, Burdur'un doğal ve kültürel zenginliklerini daha detaylı keşfetme fırsatı bulabileceklerdir.

3.5. Restoranlar

Burdur şehri kültür rotasının önemli duraklarından biri olan Taş Oda Gastronomi Mutfağı, ziyaretçilere özgün yeme-içme seçenekleri sunmaktadır. Ancak, gastronomi çeşitliliğini artırmak ve farklı lezzetler deneyimlemek isteyen ziyaretçiler için alternatif restoranlar önerilebilir. Bu bağlamda, Burdur şehir merkezinde bulunan yerel lezzet durakları, ziyaretçilere zengin bir gastronomik deneyim sunarak, Türk mutfağının farklı tatlarını keşfetme imkânı sağlamaktadır. Bu restoranlar şu şekildedir: (Liste, Tripadvisor sitesinden alınmıştır, https://www.tripadvisor.com.tr/Restaurants-g781298-Burdur_Burdur_Province.html)

1. Şişçi Salih
2. Şişçi Musa
3. Şişçi Hasan
4. Toros Lokantası
5. Burdur Şişçi Kadir
6. Altay Pide
7. Barış Kebap
8. Saklı Bahçe Burdur Cafe

Ayrıca, Burdur merkezinde bulunan Kafeler Caddesi de ziyaretçilere önerilebilir. Bu cadde, şehrin kültürel ve sosyal yaşamının önemli bir merkezi olarak öne çıkmaktadır. Kafeler Caddesi, ziyaretçilere çeşitli kafe ve restoranlarda yerel ve uluslararası lezzetleri tatma imkânı sunarken, aynı zamanda tarihi ve modern mimari unsurların birleştiği bir ortamda keyifli vakit geçirme fırsatı sağlamaktadır. Bu nedenle, Burdur'u keşfetmek isteyenlerin Kafeler Caddesi'ni de ziyaret etmeleri de tavsiye edilmektedir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Günümüzde çeşitli nedenlerle bozulma ve yok olma tehdidi altında olan çok sayıda kültürel miras ögesi bulunmaktadır. Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu amaca ulaşmak için toplumun tüm kesimlerinin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bilinçlendirme çalışmaları, bireylerin tarih ve kültür bilincini artırmanın yanı sıra, yerel ekonomiye katkı sağlayacak turistik ve kültürel faaliyetleri de destekleyecektir. Eldeki çalışmada, Burdur şehir merkezindeki kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması hedeflenmiştir. Burdur şehir merkezinin kültürel miras potansiyeli kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiş ve korunması için öneriler sunulmuştur. Ayrıca Burdur'un tarihi kent kimliğini ön plana çıkarmak ve kültürel değerlerin sürdürülebilir bir şekilde korunmasını sağlamak hedeflenmiştir.

Kültür turizminin önemli bir unsuru olan kültürel miras, tarihi yapıların korunması ve toplumla bütünleşmesi açısından büyük bir değer taşımaktadır. Burdur şehir merkezinde dağınık halde bulunan tarihi yapılar Burdur'un kültürel miras potansiyelini ortaya koymak ve bölgedeki kültürel değerlerin turizme kazandırılması amacıyla kültürel rota ile bir araya getirilmiştir. Belirlenen rota sayesinde, ziyaretçiler hem bölgenin tarihi ve kültürel değerlerini keşfetme fırsatı bulacak hem de kültürel alanların korunmasına yönelik farkındalık geliştireceklerdir.

Belirlenen rota, toplam 16 duraktan oluşmakta ve yalnızca kültürel miras öğelerini değil, aynı zamanda turistlerin yemek yeme, ihtiyaç ve dinlenme molasına yönelik mekânları da içermektedir. Rota üzerindeki mekânlar, hikâyeleri ve toplum üzerindeki etkileriyle bir bütün olarak sunulmuştur. Böylece kültürel hafızada uyarıcı bir etki sağlanacağı düşünülmüştür. Rota üzerinde farklı tarihi dönemlere ait hikaye ve deneyimlerin bir arada bulunması, kültürel mirasın yalnızca korunmasına değil, aynı zamanda tekrar yorumlanmasına ve hafızalarda yaşatılmasına da olanak tanıyacaktır. Ancak, hazırlanan rota önerisi yazılı bir kaynakla sınırlı kaldığı sürece unutulma ihtimali bulunmaktadır. Rotanın hafızalarda canlı kalması, hatırlatıcı ve teşvik edici olması için bazı miras öğelerinin ve güzergahın belirlenen alanlarına yönlendirici tabelalar yerleştirilmesi gerekmektedir.

Önerilen Burdur şehri rotası, yerli ve yabancı turistlerin Burdur'un kültürel mirasını daha yakından tanımasına olanak sağlayacaktır. Örneğin, Baltaoğlu

Hamamı'ndan başlayarak, Doğa Tarihi Müzesi, Hacı Rahmi Sultan Türbesi gibi önemli durakları kapsayan rota, ziyaretçilere kapsamlı bir kültürel deneyim sunmaktadır. Duraklar arasında, Su Terazisi gibi yapılar, tarihi su yönetim sistemlerinin nasıl çalıştığını göstererek, suyun önemini ve tarihi su terazilerinin işlevini vurgulamaktadır. Hoca Bali Hamamı ve Şeyh Sinan Cami gibi duraklar, Osmanlı mimarisinin ve sosyal yaşamının izlerini taşımaktadır. Derviş Mehmet Paşa Kütüphanesi, Mısırlılar Evi ve Baki Bey Konağı gibi duraklar ise Burdur'un sivil mimarisi ve kültürel zenginliğini sergilemektedir. Gezinin maliyeti de göz önünde bulundurulduğunda, müze kartının yaygın olarak geçerli olduğu ve genel olarak girişlerin ücretsiz olduğu görülmektedir. Bu sayede ziyaretçilere ekonomik bir kültürel deneyim sunulmaktadır. Yalnızca Baltaoğlu Hamamı ve Taş Oda Gastronomi Mutfağı'nda ek hizmetler için belirli ücretler ödenmesi gerekebilir.

Gelecekteki araştırmalarda, kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması konularında daha kapsamlı ve katılımcı çalışmalar yapılması önerilmektedir. Özellikle, yerel halkın ve diğer paydaşların sürece daha aktif katılımının sağlanması, kültürel rotaların daha etkili ve sürdürülebilir olmasını sağlayacaktır. Burdur örneğinde olduğu gibi, diğer bölgelerde de kültürel rota planlaması ve uygulanması çalışmalarının yapılması önemlidir. Ayrıca, coğrafi bilgi sistemleri ve diğer teknolojik araçların daha etkin kullanımı, kültürel mirasın korunması ve tanıtılmasında önemli avantajlar sunacaktır. Bu tez çalışması, kültürel miras turizmi kapsamında yapılan bir kültürel rota önerisidir ve bu alanda küçük de olsa fayda sağlayacağı öngörülmüştür. Kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması konularında daha geniş kapsamlı ve disiplinler arası çalışmaların yapılması, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizm gelişimi için yeni yöntemler ve stratejiler geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Kültürel rotaların ziyaretçilere yönelik yönetim ve tanıtım stratejileri geliştirilmesi de önemlidir. Bu stratejiler arasında kültürel rota takip uygulamaları, fotoğraf turları, müzelerin tanıtımı, rotaya yönelik grafik kimlik oluşturulması ve görsel-işitsel yönlendiricilerin kullanılması yer almaktadır. Ayrıca, rotanın yazılı ve dijital tanıtımı, ziyaretçilerin rota boyunca bilgi edinmelerini ve rotayı daha iyi takip etmelerini sağlayacaktır. Burdur'un kültürel mirasının korunması ve geliştirilmesi için önerilen stratejilerin etkin bir şekilde uygulanması, şehrin tarihi ve kültürel kimliğinin korunmasına ve sürdürülebilir bir turizm potansiyelinin oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Gelecekteki araştırmaların bu

doğrultuda yapılacak çalışmalara ışık tutması ve Burdur'un kültürel mirasını daha geniş kitlelere tanıtması beklenmektedir.

ÖNERİLER

Burdur merkez ilçesi için oluşturulan rotaların uygulanabilir hâle gelmesi, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve gerçekçi hedeflere ulaşabilmesi için, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı tarafından yayımlanan kitap rehber olarak kullanılmıştır. Bu kapsamda:

- Birinci aşamada, bilgilendirme yöntemleri bağlamında bu tez hazırlanmıştır.
- İkinci aşamada, ziyaretçilere yönelik yönetim ve tanıtım stratejilerinin geliştirilmesi sürecinde çeşitli yöntemler önerilmiştir.
- Üçüncü aşamada ise, bilgilendirme ve yönlendirme sistemlerinin yanı sıra tanıtım stratejilerinin oluşturulması bağlamında çeşitli stratejiler önerilmiştir.

Ziyaretçilere yönelik yönetim ve tanıtım stratejileri kapsamında şu öneriler sunulmaktadır:

Kültürel rota takip uygulamaları, oluşturulan rotanın akıllı telefonların navigasyon hizmetlerinden faydalanılarak kolayca izlenebilmesini sağlamayı hedeflemektedir. Rotadaki duraklarda, ziyaretçilere yönelik sesli ve görsel anlatımlar sunularak bireysel olarak rotayı takip etmelerine olanak tanınacaktır. Ayrıca duraklarda bilgilendirici panoların da yer alması planlanmaktadır, böylece ziyaretçilere ek detaylı bilgiler sunulacaktır.

Fotoğraf Turu: Oluşturulan rotada yılda bir veya iki kez düzenlenecek fotoğraf turları, bölgenin tanıtımına önemli katkılarda bulunacaktır. Fotoğraf sanatçıları tarafından çekilen ve yayımlanan fotoğraflar, sadece tanıtım amaçlı değil, aynı zamanda bölgedeki tarihi eserlerin çeşitli perspektiflerden belgelenmesine olanak tanıyacaktır. Bu düzenli tur etkinliklerinin tekrarlanması, tarihi eserlerdeki olası değişimleri takip etmek için son derece önem arz etmektedir.

Rota Üzerindeki Müzelerin Tanıtımı: Rota üzerinde Burdur Arkeoloji Müzesi ve Doğa Tarihi Müzesi yer almaktadır. Rotanın tanıtım materyalinde bu müzelerin içeriklerine detaylı bir şekilde yer verilmesi, çeşitli ilgi alanlarına sahip ziyaretçilerin dikkatini çekerek rotaya yönlendirilmesine büyük katkı sağlayacaktır. Bu sayede, kültürel mirası keşfetmek isteyenlerin yanı sıra farklı konularda derinleşmek isteyen ziyaretçilerin de rotaya ilgi göstermesi ve katılımının artması beklenmektedir.

Ziyaretçilere yönelik yönlendirme ve tanıtım stratejileri kapsamında şu öneriler sunulmaktadır:

Rotaya özgü grafik kimlik oluşturulması, rotanın tanıtım süreçlerinde evrensel bir dil oluşturarak tanınabilirliğini artırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, uzmanlar tarafından özel olarak tasarlanmış semboller ve grafik anlatımların önerilmesi, afişler, el broşürleri ve panolarda kullanılarak rotanın her noktasında görsel olarak etkili bir iletişim sağlanmasını sağlayacaktır.

Görsel ve İşitsel Yönlendiricilerin Kullanılması: Görsel ve işitsel yönlendiricilerin kullanımı, rotanın takibini kolaylaştırarak bireylerin yer ve yön algılarını desteklemeyi amaçlamaktadır. Özel olarak hazırlanan görsel levhaların rotanın her noktasında yer alması, güzergahı daha etkileyici ve canlı kılacak; aynı zamanda rotaya yönelik bilgisi olmayan ziyaretçilerin dikkatini çekerek rotaya yönlendirecektir. Bu uygulamalar, kültürel ve doğal mirası keşfetmeye teşvik ederken, ziyaretçilerin rotayı anlamalarına ve deneyimlemelerine olanak tanıyacaktır.

Rotanın yazılı tanıtımıyla sınırlı kalmaksızın, internet aracılığıyla erişilebilen bir podcast formatında da sunulması önerilmektedir. Bu podcast formatı, ziyaretçilere rotayı keşfetme ve anlama fırsatı sunarken, görsel ve işitsel hafızayı canlandırarak kültürel ve doğal alanlara yönelik farkındalığı güçlendirecektir. Ziyaretçiler, rotayı adım adım keşfederken podcast eşliğinde bilgi edinecek, yerel hikayeleri ve mirası daha derinden deneyimleme imkânı bulacaklardır. Bu şekilde sunulan içerik, rotanın tarihi, kültürel ve çevresel önemini vurgulayarak ziyaretçilerin bağ kurmasını ve alan hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmalarını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (2021). Burdur Folkloru. Burdur: Burdur Valiliği.
- Bandeoğlu, Z. (2016). Türkiye’de Kültür Turizmi Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 155-168.
- Berk, F. M. (2011). İnanç ve Doğa Turizminin Kesiştiği Nokta: Aziz Paul Yolu. *I. Uluslararası, IV. Ulusal Eğirdir Turizm Sempozyumu ve Göller Bölgesi Değerleri Çalıştayı*, (s. 279- 292). Isparta.
- Bozcu, M. M. (2013). *Burdur İlinde Türk Mimarisi Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Eserleri*. Burdur: Burdur Ticaret ve Sanayi Odası.
- Candeğer, Ü. (2021). Milli Mücadele ve Cumhuriyet Dönemlerinde Burdur. B. Valiliği içinde, *Her Yönü ile Burdur 2021* (s. 249-269). Burdur.
- Çetin, B. (2007). Burdur Kent Coğrafyası. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi*. Erzurum.
- Çetin, N. (2006). Bir Tarihçi ve Aydın Olarak Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu Hayatı ve Eserleri. *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı*. İstanbul.
- Demirel, E. (2012). *Sarıkamış Yürüyüş Parkurları*. Kars: Sehat Kalkınma Ajansı.
- Dilek Şahin, Y. A. (2018). Sürdürülebilir Kültür Turizmi: Sivas İli Örneği . Sivas: Sivas İnterdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi (4), 71-89.
- Erkan, Y. (2015). *Burdur Gezi Rehberi*. Burdur: Burdur Belediye Başkanlığı.
- Faruk Alaeddinoğlu, M. Z. (tarih yok). Türkiye’de Kültür Turizmi ve Algılanışı .
- Funda Faruk Açıcı, Ş. E. (2017). Sürdürülebilir Turizm: Kültür Turizmi ve Kültürel Miras. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*.
- Gaziantep Kültürel Rotalar Sistemi Mekânsal Planlama Rehberi*. (2014). ÇEKÜL.
- Gülyurt, H. (1940, Nisan- Mayıs). Burdur Tarihine Ait Tetkikler. *Burdur Halkevi Dergisi* (15-16), 2, s. 11.
- Gümüş, D. (2020). Sultanlar Yolu. Konya: Türkiye Turizm Ansiklopedisi .

- Gümüşçü, O. (2018). Tarihi Coğrafiya ve Kültürel Miras. *Erdem* (25) , s. 99- 120.
- Güzel, ř. (2018). Tarihi Coğrafiya Yönüyle, 1841 Tarihli Nüfus Defterine Göre Burdur ğehri ve Çevresinin Nüfusu. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafiya Ana Bilim Dalı YL Tezi*. Hatay.
- Kafesoğlu, İ. (2017). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken.
- Koçıbay, O. (2016, Aralık 24). Burdur Tarihi. *Kamus- ul Alam'da Burdur ve Yöresi*. Burdur: Yeni Gün.
- Koçıbay, O. (tarih yok). Burdur İsmının Menşei. Burdur.
- Köseoğlu, M. (2023). Kültürel Rotalar Nasıl Sınıflandırılabilir? *Multidisciplinary Approaches With Geography*, s. 85-96.
- Kuruç, T. (2018, Ocak). Kültürel Mirasın Korunmasında Araç Olarak Kültürel Rota Oluşturma Rehberi. *MSGÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsel Koruma ve Yenileme Programı YL Tezi*. İstanbul.
- Kültür Envanteri Burdur Merkez*. (2007: 26). Burdur: Burdur Valiliğı.
- Kültür Rotaları Planlama Rehberi*. (2015). İstanbul: ÇEKÜL VAKFI.
- Kültür Rotaları Rehberi* . (2016). İstanbul: Kültür Rotaları Derneğı.
- Mehmet Zeydin Yıldız, F. A. (2007). Türkiye’de Kültür Turizmi ve Algılanışı. *ICANAS* .
- Nilgün Avcı, B. Ç. (2023, Mart 13). Kültürel Rota Geliştirilmesi: Evliya Çelebi’nin İzinde İzmir. İzmir: Milli Folklor.
- Orhan Batman, Sibel Çınar Oğuz . (2008). C. A. Necdet Hacıoğlu içinde, *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi* (s. 189- 208). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ortaylı, İ. (2019). *Bir Ömür Nasıl Yaşanır*. İstanbul: Kronik Kitap.
- Özaltın, F. N. (2012). Burdur Bakıbey Konağı Süslemeleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Isparta.
- Özata, M. (2009). *İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşı’na Burdur Tarihi*. İzmir: Umay yayınları.
- Özcan, A. (2019). *Karia Yolu Bozburun Yarımadası Yürüyüş ve Gezi Rehberi*. Romans Dükkan Yayınları.

- Özer, E. (2018, Haziran). Kültürel Mirasa Katkı Sağlayan Kültür Rotalarında Yerelin Katılımı ve Sosyo- Ekonomik Kalkınması Üzerine Bir Yaklaşım Önerisi. *MSGÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsek Koruma ve Yenileme Programı*. İstanbul.
- Ralf H. Becks, A. P. (2021). Eskiçağ Döneminde Burdur. *Her Yönü ile Burdur 2021*. içinde
- Sağlam, A. (2021). Ortaçağ'da Burdur. B. Valiliği içinde, *Her Yönü ile Burdur 2021* (s. 235-241). Burdur.
- Seda Şimşek Tolacı, Ş. G. (2015). Osmanlı Çarşılarına Bir Örnek: Burdur Ulu Cami ve Çevresi (Yukarı Pazar). *Belleten Dergisi* 79 (284) s. 15-48.
- Selma Meydan Uygur, E. B. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi (1)* 30-49 , s. 30-49.
- Sevgi Öztürk, Ö. I. (2020). Koruma Yaklaşımı Olarak Tarihi Bir Güzergahın Kültür Rotasına Dönüştürülmesi: Kastamonu Örneği. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, s. 144-159.
- Tolacı, S. Ş. (2009). Burdur Tarihi Kent Dokusunun İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı YL Tezi*. Isparta.
- Tuncel, M. (1992). Burdur.6, 426-429. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Yiğit, İ. (2021). Şehrin Sokaklarında 'Dün'ü Aramak ya da Burdur Şehrinde Keşif Yolculuğu. F. A. Şenay Güngör içinde, *Kent Araştırmaları* (s. 292- 308). Konya: Literatük Academia.
- Yıldırım Atayeter, A. T. (2014). Y. A. Kadir Temurçin içinde, *Burdur İli Merkez İlçesi'nin Coğrafi Etüdü* (s. 13-51). Burdur: Burdur Belediyesi Kültür Yayınları.
- Yıldırım Atayeter, O. Y. (2021). Burdur İli Genel Coğrafya Özellikleri. *Her Yönü ile Burdur 2021*. içinde Burdur: Burdur Valiliği.
- Yılmaz, E. (2021). Kültür Turizminde Kamu Özel Sektör İş Birliği Galata Bölgesi Turizm Rotası. *FSMVÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetim Programı*. İstanbul.

Yılmaz, Y. (2021, Kasım). Antakya Gayrimüslim Dini Yapılarının Korunması: Kültürel Rota Çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü YL Tezi*. İzmir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı: Hafize Belgin ÖZEN

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü (2017-2021)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya ABD (2021-2024)

Yabancı Dil ve Düzeyi :

İngilizce (B2)

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar :

Özen, H. B. ve Yiğit, İ. (2022). Kadın Evlilik Göçlerinin Dünü: 19. Yüzyıl Kastamonu Örneği. *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu* 12-14 Ekim, Ankara (s.189-199).